

150
17/7/63

Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

ΥΠΟ

ΑΘΑΝ. ΝΙΚΟΛ. ΠΕΤΣΑΛΗ

00173994

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	
ΑΡ. ΒΙΒ.	73994
ΣΟΦΡ.	
ΤΑΞΗ.	
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ",
1930

ΣΕΙΡΑ ΤΕΤΡΑΚΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Ἡ ἀρχικὴ σύνθεσις τοῦ ἀποκαταστατέου προσφυγικοῦ πληθυσμοῦ.
- Ἡ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀκολουθηθεῖσα δημοσιονομικὴ πολιτικὴ πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προσφυγικοῦ ζητήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

- Ἄμεσοι δαπάναι τοῦ Δημοσίου πρὸς περίθαλψιν καὶ ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

- Ἐθνικὰ δάνεια σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὸ προσφυγικὸν ζήτημα καὶ ὑπηρεσία αὐτῶν.
- I. Δάνεια πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων.
- II. Δάνεια πρὸς τακτοποίησιν περιουσιακῶν ζητημάτων τῶν προσφύγων.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Α. Α. ΠΑΛΛΗ — Συλλογή τῶν κυριωτέρων στατιστικῶν τῶν ἀφορωσῶν τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν καὶ τὴν προσφυγικὴν ἀποκατάστασιν. Ἀθῆναι 1929.
2. ΑΘΑΝ. Β. ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΥ — Τὸ Προσφυγικὸν Πρόβλημα ἀπὸ ἱστορικῆς, νομικῆς καὶ κρατικῆς ἀπόψεως. Ἀθῆναι 1929.
3. Ε. Ι. ΤΣΟΥΔΕΡΟΥ — Ἡ ἀποζημίωσις τῶν ἀνταλλαξίμων. Ἀθῆναι 1927.
4. Γενικοὶ Προϋπολογισμοὶ τοῦ Κράτους τῶν ἐτῶν 1922-1923 μέχρι 1930 - 1931.
5. Ἐφημερὶς τῆς Κυβερνήσεως τῶν ἐτῶν 1923-1930.
6. Société des Nations—Documents des années 1923-1930.
7. » » » — L'Établissement des réfugiés en Grèce. Genève 1926.
8. Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Οἰκονομίας — Δελτίον Γεν. Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους.
9. Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος — Μηνιαῖον Δελτίον.
10. Χρηματιστήριον Ἀθηνῶν — Ἐπετηρὶς 1929-1930.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΑΡΧΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΕΟΥ
ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Ζητήματα αποκατάσεως προσφύγων ἐγεννήθησαν ἐν Ἑλλάδι καὶ πρὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς. Ἴνα μὴ ἐπεκταθῶμεν ὅμως ὑπερβολικῶς εἰς τὸ παρελθόν, ἀναγόμεθα μόνον μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων. Τὸ 1913 ἔ. π., 40.000 Ἑλληνες τοῦ τμήματος τῆς Μακεδονίας τοῦ προσαρτηθέντος εἰς τὴν Βουλγαρίαν, καὶ τὸ 1914, πλέον τῶν 300.000 ἄλλοι, προερχόμενοι ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην ἢ φεύγοντες τὴν Μικρασίαν κατόπιν τῶν τραγικῶν σφαγῶν τοῦ Αἰθαλί, κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἀποκατάστασις ἐν τούτοις καὶ ἡ ἀφομοίωσις τούτων δὲν ἀπῆντησεν σοβαρὰς δυσχερείας, τὸ μὲν λόγῳ τοῦ περιορισμένου ἀριθμοῦ των, ἀντιστοιχοῦντος πρὸς τὰ 6.98 % τοῦ τότε πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος¹, τὸ δὲ διότι ἡ Ἑλλάς, νικητρία δύο πολέμων, διήρχето ἀκόμη ἐποχὴν σχετικῆς οἰκονομικῆς εὐεξίας.

Νέα εἰσορῆ προσφύγων ἔλαβε χώραν ὀλίγον πρὸ τοῦ 1920, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὑπελογίζετο ὡς ἕγγιστα εἰς 70.000 ψυχάς. Ἐπίσης μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1920 καὶ 1922, ἕνεκα τῆς ἐμπολέμου ἀφ' ἐνὸς καταστάσεως, ἀφ' ἑτέρου δυνάμει τῆς συμβάσεως τοῦ Νεϊγὺ (1919) καὶ ἄλλων ἀκόμη λόγων, 81.892 νέοι πρόσφυγες κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἀποκατάστασις τῶν 151.892 αὐτῶν προσφύγων δὲν

¹ Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1914 ὑπελογίσθη εἰς 4.867 χιλ. κατοίκους.

κατέστη τότε δυνατή, καθόσον ὄλαι αἱ ὑλικάι δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος ἀπερροφῶντο ὑπὸ τῆς Μικρασιατικῆς ἐκστρατείας. Τὸν ἀριθμὸν ἐπομένως τῶν προσφύγων αὐτῶν δέον ἦδη νὰ περιλάβωμεν, μαζὺ μὲ τὸν τῶν ἀθρόως καὶ κατὰ πυκνὰς μάζας προσελθόντων, μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν (1922).

Ἐκτοτε, πράγματι, ἑκατοντάδες χιλιάδων προσφύγων συνεκεντρώθησαν ἀπὸ ὄλας τὰς ὑποδούλους καὶ ἄλλας χώρας εἰς τὴν Ἑλλάδα, δημιουργήσασαι ὀξύτατα καὶ δυσχερέστατα οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ ζητήματα. Οἱ κατωτέρω δύο πίνακες καταδεικνύουν ἀναλυτικῶς τὸν ὅλον ἀριθμὸν τῶν ἀποκαταστατέων αὐτῶν προσφύγων.

Εἰς τὸν πίνακα 1 ἀναλύεται ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατὰ χρόνον ἐλεύσεως¹.

ΠΙΝΑΞ 1.

1918 - 1920	1920 - 1922	1922 - 1923	1923 - 1928	Σύνολον
70.000	81.892	696.039	373.918	1.221.849
5.7 %	6.7 %	57 %	30.6 %	100 %

εἰς δὲ τὸν πίνακα 2 κατὰ τόπον προελεύσεως¹.

ΠΙΝΑΞ 2.

Τουρκία				Βουλγαρία	Ρωσία	Διάφοροι τόποι	Σύνολον
Μικρασία	Θράκη	Πόντος	Κων/πολις				
626.954	256.635	182.169	38.458				
1.104.216				49.027	58.526	10.080	1.221.849

Βλέπομεν δηλαδή ὅτι, ἐντὸς δεκαετίας, 1.222 χιλιάδες ἀπολύτως ἐνδεῶν προσφύγων, καταφεύγουν ἐν Ἑλλάδι.

¹ Οἱ ἀριθμοὶ εἶναι εἰλημένοι ἀπὸ τὴν Συλλογὴν τῶν κυριωτέρων Στατιστικῶν τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων τοῦ Α. Α. Πάλλη.

Συγκρίνοντας τὸ σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἀνευρέθη τοῦτο κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928¹, πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν προσφύγων, ἔχομεν μίαν ἀναλογία 19.69%. Ἐν πέμπτῳ δηλαδὴ νέου καὶ στερουμένου τῶν πάντων πληθυσμοῦ, προστίθεται ἀποτόμως εἰς τὸν ἰθαγενῆ τοιοῦτον, ἐξηντηγμένον καὶ αὐτὸν οἰκονομικῶς κατόπιν δεκαετῶν ἀγῶνων. Σαφῆ εἰκόνα τῆς σχέσεως αὐτῆς σχηματίζομεν, εἰάν φαντασθῶμεν πρὸς στιγμὴν, ὅτι εἰς ἐκάστην ἐλληνικὴν οἰκογένειαν ἐκ πέντε ἀτόμων, προσετέθη ταυτοχρόνως ἀπὸ ἓν πάμπτωχον μέλος.

Οἱ πρόσφυγες αὐτοί, ὡς δεικνύει ὁ πίναξ 2, προήρχοντο κατὰ τὰ 90.3% ἐκ Τουρκίας, κατὰ τὰ 4% ἐκ Βουλγαρίας, τὰ 4.7% ἐκ Ρωσίας, ἰδίως ἀπὸ τὸν Καύκασον καὶ κατὰ 1% περίπου ἀπὸ διαφόρους ἄλλους τόπους, Σερβίαν, Ἀλβανίαν, Δωδεκάνησα, Κύπρον κλπ.

Ἐὰν εἶτα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἀριθμῶν τοῦ πίνακος 1, παρατηροῦμεν ὅτι πλεόν τῶν 600.000 προσφύγων, δηλαδὴ πλεόν τοῦ ἡμίσεως τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν καταφυγόντων ἐντὸς 10 ἐτῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, συνέρρευσεν ἐντὸς δύο τὸ πολὺ μηνῶν, δηλαδὴ κατὰ τὸν ἀμέσως ἐπακολουθήσαντα τὴν ἐν Μικρασίᾳ καταστροφὴν χρόνον. Ἡ γενομένη κατ' Ἀπρίλιον 1923 ἀπογραφὴ τῶν προσφύγων ἀπέδωκε, ὁμοῦ μετὰ τῶν ἐλθόντων ἀπὸ τοῦ 1918 μέχρι τοῦ 1922 151.892, τὸν ἀριθμὸν τῶν 847.931². Σημειωτέον ὅτι οἱ πρόσφυγες αὐτοί, εὐρίσκοντο εἰς ἀθλιεστέραν κατάστασιν ὄλων τῶν ἄλλων πρὸ ἢ μεταγενεστέρως προσελθόντων.

Ἐν ἔτος ἀργότερον καὶ ἐντὸς βραχυτάτου πάλιν διαστήματος, κατέφθασαν οἱ δυνάμει τῶν Συμβάσεων

¹ 6.204.684 κάτοικοι.

² Α. Α. Πάλλη: Συλλογὴ Στατιστικῶν Ε. Α. Π. σελ. 4.

περί ανταλλαγής πληθυσμών¹ υπολειπόμενοι 300.000 περίπου πρόσφυγες, αποτελούντες τὸ ἕν τέταρτον σχεδὸν τοῦ ὄλου προσφυγικοῦ πληθυσμοῦ.

Διὰ νὰ ἐνοήσωμεν ἐν τούτοις καλλίτερον ποία ἦτο ἡ τότε κατάστασις τῶν προσφύγων, δέον νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψει μας ὅτι τὰ 50 % περίπου τοῦ ὄλικου των ἀριθμοῦ, κατετρύχοντο ὑπὸ παντοίων ἀσθενειῶν, τῆς θνησιμότητος ἐξικνουμένης ἐνίοτε εἰς τραγικούς ἀριθμούς, ὅπως λ.χ. εἰς τοὺς παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην συνοικισμούς, ὅπου ἀπαντῶμεν τὴν ἐπομένην ἀναλογίαν θανάτων (1923)²:

ΠΙΝΑΞ 3.

Θάνατοι			Ἀναλογία θνησιμότητος πρὸς τὸν ὄλον προσφυγικὸν πληθυσμὸν.
Ἑλονοσία, Τύφος, παράτυφος, Διάφορα δυσεντερίαι			
70 %	25 %	5 %	45 %
100 %			

Τέλος ἡ σύστασις τοῦ νέου αὐτοῦ πληθυσμοῦ, παρουσίαζε μίαν σοβαρωτάτην δυσαναλογίαν ἀνδρῶν πρὸς γυναῖκας καὶ ἀνηλίκων πρὸς ἐνήλικας. Ὁ κατωτέρω πίναξ, εἰλημένος ἀπὸ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928, περιέχει τοὺς ἐπομένους ἀναλυτικούς ἀριθμούς³:

ΠΙΝΑΞ 4.

Ἰθαγενεῖς			
Ἄρρενες	Θήλειαι	Παιδιά κάτω τῶν 10 ἐτῶν	Σύνολον
2.865.578	2.449.142	168.115	4.982.835
47.5 %	49.1 %	3.4 %	100 %

¹ Σύμβασις τοῦ Νεγῶ (1919) περί ἀμοιβαίας καὶ ἐκούσιας μεταναστεύσεως, μετὰ τῆς Βουλγαρίας, καὶ Σύμβασις τῆς Λωζάννης (1923) περί ὑποχρεωτικῆς μεταναστεύσεως, μετὰ τῆς Τουρκίας.

² L' Etablissement des réfugiés en Grèce. Publication de la S.d.N. 1926 p. 27.

³ Δελτίον Γεν. Στατιστικῆς Ἑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος, Αὐγούστου 1929 σελ. 4.

ΠΙΝΑΞ 4 (συνέχεια).

Πρόσφυγες			
Άρρενες	Θήλειες	Παιδιά κάτω τῶν 10 ἐτῶν	Σύνολον
414.562 33.9 %	464.015 38 %	343.272 28.1 %	1.221.849 100 %

᾽Οφθαλμοφανής ἐνταῦθα εἶναι ἡ διαφορὰ συστάσεως τῶν δύο πληθυσμῶν. Ἐνῶ εἰς τὸν ἰθαγενῆ τοιοῦτον ἡ σχέσις ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν πρὸς τὸ σύνολον εἶναι 47.5 % καὶ 49.1 % τῶν δὲ παιδίων κάτω τῶν 10 ἐτῶν 3.4 %, εἰς τὸν προσφυγικὸν πληθυσμὸν ἡ σχέσις αὐτὴ εἶναι 33.9 % καὶ 38 %, τῶν δὲ παιδίων κάτω τῶν 10 ἐτῶν 28.1 %. Ἡ δυσαναλογία αὐτῆ, ὡς ἀνευρέθη κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928, ἦτο ἔτι μεγαλειτέρα βεβαίως κατὰ τὰ προηγηθέντα τὴν ἀπογραφὴν ἔτη. Ἐπίσης ἡ αὐτὴ δυσαναλογία παρατηρεῖτο καὶ μεταξὺ τοῦ ἀστικοῦ καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, ἰσοδυναμοῦσα μὲ 54.08 % ἀστῶν πρὸς 45.92 % ἀγροτῶν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν προσφύγων. Οὕτω, ἀπέναντι 145.384 ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν μὲ 561.190 ἀγρότας, ἔχομεν 168.451 ἀστικὰς οἰκογενείας μὲ 660.659 ἀστούς.

Τοιαύτη γενικῶς ἐνεφανίζετο ἡ ἀρχικὴ σύνθεσις τοῦ προσφυγικοῦ πληθυσμοῦ, τὸν ὁποῖον ὄφειλε τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον νὰ ἀποκαταστήσῃ. Ἡ ἀποκατάστασις αὐτὴ ἐγέννησεν, ὡς εἰκός, σωρείαν δυσλύτων καὶ λεπτῶν προβλημάτων, πολιτικῶν, δημοσιονομικῶν, κοινωνικῶν, οἰκονομικῶν καὶ πάσης ἄλλης φύσεως. Ἐκ τῶν προβλημάτων αὐτῶν, ἐξετάζομεν κατωτέρω τὰ καθαρῶς δημοσιονομικοῦ περιεχομένου, προσπαθοῦμεν τοῦτέστι συντόμως καὶ δι' ἀριθμῶν νὰ ἐκθέσωμεν τὴν γιγαντιαίαν ἀληθῶς προσπάθειαν τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων, αἵτινες κατῶρ-

θωσαν νά ἀντιμετωπίσουν μὲ πραγματικὴν ἐπιτυχίαν, διὰ τῶν ἰδίων των μέσων καὶ τῇ βοήθειᾳ τῶν συναφθέντων δανείων, μίαν ὅλως πρωτοφανῆ κατάστασιν.

Η ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΕΙΣΑ
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΝ
ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Πρώτιστον καὶ ἐπιτακτικὸν μέλημα τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων, ἤτο ἡ στέγασις καὶ προσωρινῇ συντήρησις τοῦ κατὰ καιροὺς καταφθάνοντος νέου πληθυσμοῦ. Ὄντως, πολὺ πρὸ τῆς εἰσοροῆς τῶν μεγάλων προσφυγικῶν μαζῶν τοῦ 1922, 1923 καὶ 1924, τὸ Κράτος εἶχεν ὀργανώσει ὑπηρεσίας ἐπιφορτισμένας μὲ τὴν ἀποστολὴν αὐτήν, ὅπως τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Προνοίας καὶ τὴν Ὑπηρεσίαν Ἐποικισμοῦ¹. Πρὸς τοῦτοις, εἶχεν ἤδη λάθει ἀπὸ τοῦ 1913, συντηρητικὰ τινα μέτρα ἐπὶ τῶν ἐγκαταλειπομένων ἐν Ἑλλάδι μουσουλμανικῶν περιουσιῶν, ὅπως λ. χ. ὁ Νόμος ΔΡΔΔ τοῦ 1913, ὅστις ἀπηγόρευε πᾶσαν δικαιοπραξίαν ἐπὶ ἀκινήτων κειμένων εἰς τὰς προσαρτηθείσας Νέας Χώρας, ὁ Νόμος 262 τῆς 10-22 Μαΐου 1922, ὅστις ἐχαρακτήριζεν ὑπὸ ὠρισμένους ὅρους ὡς ἀδέσποτα, τὰ εἰς τὰς Νέας Χώρας κείμενα ἀκίνητα, τὰ ὁποῖα οἱ ἰδιοκτῆται των εἶχον ἐγκαταλείψει, ἀπελθόντες ἐξ Ἑλλάδος καὶ, δυνάμει τοῦ ὁποίου, ἀπεκατεστάθησαν ἐν μέρει οἱ τότε εἰσερεύσαντες πρόσφυγες, καὶ τὸ Διάταγμα τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως Θεσσαλονίκης ὑπ' ἀριθ. 808, τὸ ὁποῖον διέτασσε τὴν κατάληψιν τῶν κτημάτων, τὰ ὁποῖα ἀνήκον εἰς ὑπηκόους ἐμπολέμων πρὸς τὴν Ἑλλάδα Κρατῶν². Ἀπὸ

¹ Τὴν μετέπειτα Γεν. Διεύθυνσιν Ἐποικισμοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Γεωργίας.

² Περὶ αὐτῶν ὄρα: Ἄθαν. Β. Πρωτονοταρίου, Τὸ Προσφυγικὸν Πρόβλημα ἀπὸ ἱστορικῆς, νομικῆς καὶ κρατικῆς ἀπόψεως, σελ. 70 - 72.

τῆς Μικρασιατικῆς ὄμως καταστροφῆς, καὶ εἰδικῶς ἀπὸ τῆς περὶ ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν μετὰ τῆς Τουρκίας Συμβάσεως τῆς Λωζάννης τοῦ 1923, ὁπότε ἐκορυφώθη μὲ ἐξαιρετικὴν πλῆσιν ἔντασιν, ἢ πανταχόθεν ἀθρόα καὶ συνεχῆς προσέλευσις ὁμογενῶν προσφύγων, τὸ Δημόσιον εὐρέθη πρὸ ἀδιεξόδου. Καὶ ναὶ μὲν διωργανώθησαν τότε ὑπηρεσίαι καὶ παρεσχέθησαν αἱ δυνατὰ καὶ μᾶλλον ἀπαραίτητοι βοήθειαι εἰς τοὺς καταφθάσαντας πρόσφυγας, τῇ συνδρομῇ τοῦ Ἐρυθροῦ Ἀμερικανικοῦ Σταυροῦ, τῆς Near East Relief, τοῦ All British Appeal καὶ τοῦ Δρος Νάνσεν, ἐνεργοῦντος μετ' ἄλλων ἐν ὀνόματι τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, αἱ οἰκονομικαὶ ὅμως δυνάμεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου καὶ τὰ ἐξωτερικὰ βοηθητικὰ μέσα τὰ ὁποῖα τὸ συνέτρεχον, δὲν ἐπῆρκον πλῆσιν.

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1923 ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐζήτησε τὴν «ἠθικὴν ὑποστήριξιν καὶ τὴν τεχνικὴν συνδρομὴν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν», διὰ τὴν σύναψιν ἐξωτερικοῦ δανείου πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων. Ἡ Δημοσιονομικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Κ.Τ.Ε. ἀπέστειλεν ἀντιπροσώπους, οἵτινες ἐλθόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐξήτασαν τὴν κατάστασιν καὶ ὑπέβαλον εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ἔκθεσιν ἐπὶ τοῦ προσφυγικοῦ προβλήματος. Ἡ Δημοσιονομικὴ Ἐπιτροπὴ ἀνεγνώρισε τὸ δυνατόν τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων καὶ τὴν ἀνάγκην συνάψεως ἐξωτερικοῦ δανείου 10 ἑκατ. λιρῶν Ἀγγλίας. Ἐνεκα τῆς ἀνωμάλου ὅμως τότε πολιτικῆς ἐν Ἑλλάδι καταστάσεως, ἡ ἔκδοσις μακροπροθέσμου δανείου καθίστατο ἀδύνατος. Κατ' εὐτυχίαν, ἡ Τράπεζα τῆς Ἀγγλίας, ἐν συνεννοήσει μὲ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος, παρέσχε τότε μίαν προκαταβολὴν ἐξ 750.000 λιρῶν (ἐνῶ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα συνεπλήρωσε τὸ ποσὸν αὐτὸ μέχρις 1 ἑκατ. λιρῶν) ὑπὸ

ώρισμένους ἔρους, ὧν κυριώτερος ἦτο ἡ ἴδρυσις Αὐτονόμου Ὁργανισμοῦ Ἀποκαταστάσεως τῶν Προσφύγων.

Κατόπιν νέων προτάσεων τῆς Δημοσιονομικῆς Ἐπιτροπῆς, τὸ Συμβούλιον τῆς Κ. Τ. Ε. ἐκύρωσε τὴν 29 Σεπτεμβρίου 1923 τὸ γνωστὸν Πρωτόκολλον, τὸ ὁποῖον ὥριζε τοὺς γενικοὺς ἔρους τῆς συνάψεως τοῦ πρώτου προσφυγικοῦ δανείου καὶ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Αὐτονόμου Ὁργανισμοῦ Ἀποκαταστάσεως τῶν Προσφύγων. Ἐκτοτε, ὁ ὀργανισμὸς αὐτὸς ἀνέλαβε τὸ κυριώτερον ἔργον τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων, ἣδη δέ, συμπληρώνων τὴν ὄλην του ἀποστολήν, πρόκειται νὰ διαλυθῇ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1930.

Τὸ Δημόσιον ὅμως, καὶ μετὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων, τῆς ὁποίας ἀποστολή ἦτο, κατὰ τὸ ἄρθρον 12 τοῦ καταστατικοῦ της, μόνον «ἡ παροχὴ εἰς τοὺς πρόσφυγας μιᾶς παραγωγικῆς ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἐργασίας, γεωργικῆς ἢ ἄλλης, διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσας πρὸς τοῦτο τῶν γαιῶν ποὺ θὰ τῆς ἐξεχωροῦντο, τῶν κεφαλαίων ποὺ θὰ ἐτίθεντο εἰς τὴν διάθεσιν της καὶ τῶν ἰδίων της προσόδων», ἐξηκολούθησε νὰ ἔχη μεταξὺ τῶν κυρίων της μελημάτων, τὴν ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν Ε. Α. Π. στέγασιν τῶν προσφύγων, διὰ τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας, ἰδίως δὲ ὀλόκληρον τὸ σημαντικὸν βᾶρος τῆς ὑγιεινῆς, οἰκονομικῆς κλπ. περιθάψεως καὶ συντηρήσεως τοῦ, ἐν οἰκτρᾷ πράγματι καταστάσει, εὐρισκομένου προσφυγικοῦ πληθυσμοῦ. Πρὸς τοῦτοις, τὸ Κράτος εἶχεν ἀναλάβει τὰ ἔξοδα τῆς Ὑπηρεσίας Ἀνταλλαγῆς Πληθυσμῶν, δυνάμει τῶν Συμβάσεων τοῦ Νεϊγῦ (1919) καὶ τῆς Λωζάννης (1923) περὶ ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν μετὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Τουρκίας. Αἱ Συμβάσεις αὗται προέβλεπον ἀμφότεραι τὰ

ὄργανα ἐποπτείας τῆς ἐφαρμογῆς των, τὰ ὅποια ἦσαν αἱ δύο Μικταὶ Ἐπιτροπαὶ Ἀνταλλαγῆς (Ἑλληνοβουλγαρικὴ καὶ Ἑλληνοτουρκικὴ). Σημειωτέον ὅτι αἱ δαπάναι τῶν Ἐπιτροπῶν αὐτῶν εἶναι ἀξιόλογοι, ἀφοῦ λ. χ. αἱ τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ἀπὸ τῆς συστάσεώς της μέχρι τῆς 1^{ης} Ἰανουαρίου 1929, ἀνήρχοντο εἰς 941.751.42 δολλάρια. Συνεστήθη ἐπὶ πλεόν διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 2 - 3 Μαΐου 1924, μία εἰδικὴ κρατικὴ ὑπηρεσία, ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις Ἀνταλλαγῆς παρὰ τῆ Ὑπουργείῳ τῆς Γεωργίας, σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Συμβάσεως τῆς Λωζάννης περὶ ἀνταλλαγῆς πληθυσμῶν, καὶ τὴν ὑποβόηθυσιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας παρὰ τῆ Μικτῆ Ἐπιτροπῆ.

Εἰς τὰ εἰδικὰ αὐτὰ ἐξόδα, τὰ κατ' ἀρχὰς ἕκτακτα καὶ μετὰ ταῦτα τακτικὰ οὕτως εἰπεῖν καταστάντα, βαρύνοντα δὲ τὸν ἐκάστοτε Γενικὸν Προϋπολογισμόν τῶν ἐξόδων τοῦ Κράτους, πρέπει τέλος νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν (τόκους καὶ χρεολύσια) τῶν ὑπὲρ τῶν προσφύγων καὶ τῶν προσφυγικῶν ἐν γένει ἀναγκῶν συνομολογηθέντων ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν δανείων ἢ λοιπῶν ὑποχρεώσεων τοῦ Δημοσίου, ἧτις ἀπορροφᾷ ὀγκώδη πράγματι ποσά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΑΜΕΣΟΙ ΔΑΠΑΝΑΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΠΡΟΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΙΝ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Ἐξετάσωμεν ἤδη τὰς δαπάνας αὐτὰς λεπτομερέστερον, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Γενικῶν Προϋπολογισμῶν τοῦ Κράτους τῶν χρήσεων 1922 - 1923 μέχρι 1930 - 1931.

I. — Ὁ Προϋπολογισμὸς τῆς χρήσεως 1922 - 1923 δὲν προέβλεπε βεβαίως τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν, πολλῶν δὲ μᾶλλον τὴν συρροὴν ἐν Ἑλλάδι τῶν ἀτυχῶν προσφυγικῶν μαζῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδεμίαν σχετικὴν πίστωσιν ἀνέγραφε εἰς τὰ τακτικὰ καὶ τὰ ἔκτακτα ἔξοδά του. Πρὸς ἀντιμετώπισιν ὅθεν τῶν ἀπροόπτων ἀναγκῶν τῆς χρήσεως ἐκείνης, ἐχορηγήθησαν κατ' ἀρχὰς μὲν ἀναπληρωματικαὶ πιστώσεις, διὰ μεταφορᾶς ἐκ τοῦ προβλεπομένου ἀποθεματικοῦ τοῦ Προϋπολογισμοῦ διὰ τοῦ Ν. Διατάγματος τῆς 4 Ἀπριλίου 1923, τοῦ κυρώσαντος τὸν Προϋπολογισμὸν ἐκεῖνον, κατόπιν δὲ, ἐξαντληθέντος τοῦ ἀποθεματικοῦ, ἔκτακτοι πιστώσεις διὰ τῶν δύο Ν. Διαταγμάτων τῆς 5 Μαΐου καὶ 18 Ἰουνίου 1923, καὶ τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 18 Ἀπριλίου 1923. Ἐκ τῶν πιστώσεων αὐτῶν, ἀνερχομένων ἐν τῇ συνόλῳ εἰς 339.053.880 δραχμῶν, τὰ ἐπόμενα ποσὰ διετεθήσαν διὰ τὰς ἀμέσους προσφυγικὰς ἀνάγκας :

Διὰ περίθαλψιν τῶν προσφύγων, εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς, Προνοίας καὶ Περιθάλψεως Δρχ. 168.895.400

Δι' ἐποικισμὸν ἐνεργούμενον τότε ὑπὸ τῶν Ὑπουργείων Συγκοινωνίας καὶ Γεωργίας > 59.885.000

Εἰς μεταφορὰν Δρχ. 228.780.400

Ἐκ μεταφορᾶς Δρχ. 228.780.400

Διὰ τόκους δανείων Ἐθν. Τραπεζῆς εἰς πρόσφυγας, ἐγγυήσει τοῦ Δημοσίου » 338.500

ἦτοι ἐν τῷ συνόλῳ Δρχ. 229.118.900

II.—Εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν τῆς χρήσεως 1923-1924 εὐρίσκονται ἀναγεγραμμένοι αἱ ἐξῆς πιστώσεις δι' ἀντιμετώπισιν προσφυγικῶν ἀναγκῶν ἐν γένει:

Διὰ περίθαλψιν τῶν προσφύγων εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς, Προνοίας καὶ Περιθάλψεως Δρχ. 229.155.000

Δι' ἐποικισμὸν ἐνεργούμενον ὑπὸ τῶν Ὑπουργείων Συγκοινωνίας καὶ Γεωργίας » 223.970.000

Διὰ τόκους δανείων Ἐθν. Τραπεζῆς εἰς πρόσφυγας, ἐγγυήσει τοῦ Δημοσίου » 338.489

ἦτοι σύνολον Δρχ. 453.463.489

Ἡ περίθαλψις τῶν προσφύγων περιλαμβάνει, ὡς κυριωτέρας δαπάνας, τὴν ἐπιχορήγησιν εἰς τὸ Ταμεῖον Περιθάλψεως Προσφύγων (100.000.000 δρχ.), τὰ ἐπιδόματα, τὰ συσσίτια καὶ τὰ εἰδικὰ καὶ ἔκτακτα βοηθήματα εἰς τοὺς πρόσφυγας (60.000.000 δρχ.), τὰ ἐνοίκια καὶ τὰς ἀποζημιώσεις λόγῳ ἐπιτάξεων διὰ στέγασιν προσφύγων (20.000.000 δρχ.), τὰ ἔξοδα μετακινήσεως τῶν προσφύγων (10.000.000 δρχ.), κλπ.

Ὁ ἐποικισμὸς ἀφ' ἑτέρου περιλαμβάνει, διὰ μὲν τὰς δαπάνας τῆς Γεν. Διευθύνσεως Ἐποικισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, τὴν κατασκευὴν, ἐπισκευὴν καὶ διαρρῦθ-

μισιν οικήμάτων καὶ ἐν γένει κτιρίων πρὸς ἐγκατάστασιν προσφύγων (84.000.000 δρχ.), τὴν προμήθειαν, συντήρησιν καὶ μεταφορὰν κτηνῶν, γεωργικῶν ἐργαλείων, σπόρων κλπ. πρὸς χρῆσιν τῶν προσφύγων (100.000.000 δρχ.), τὴν συντήρησιν ἀπόρων οἰκογενειῶν μετὰ τὴν πρώτην των ἐγκατάστασιν (30.000.000 δρχ.) κλπ. Διὰ δὲ τὰς δαπάνας τοῦ Ὑπουργείου Συγκοινωνίας, τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας (1.100.000 δρχ.).

III. — Ὁ Προϋπολογισμὸς τῆς χρήσεως 1924-1925 ἀναγράφει τὰς ἐξῆς πιστώσεις:

Διὰ περίθαλψιν τῶν προσφύγων εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς, Προνοίας καὶ Περιθάλψεως Δρχ. 370.593.158

Δι' ἐποικισμὸν ἐνεργούμενον ὑπὸ τῶν Ὑπουργείων Γεωργίας καὶ Συγκοινωνίας » 128.461.540

Διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν Ὑπηρεσιῶν Ἀνταλλαγῆς » 23.407.200

Διὰ τόκους δανείων τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς εἰς πρόσφυγας, ἐγγυήσει τοῦ Δημοσίου » 4.932.182

ἤτοι ἐν συνόλῳ Δρχ. 527.394.080

Ἐκ τῶν ποσῶν αὐτῶν, τὰ διὰ περίθαλψιν διατεθέντα περιλαμβάνουν κυρίως τὴν ἐπιχορήγησιν τοῦ Ταμείου Περιθάλψεως Προσφύγων, ἀνερχομένην ἤδη εἰς 140.000.000 δραχμῶν, εἰς τὰς ὁποίας πρέπει ἀκόμη νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῆς προσθέτου φορολογίας καπνοῦ ἐκ 34.000.000 δρχ., τὰ ἐπιδόματα, συσσίτια καὶ λοιπὰ βοηθήματα, ἀνελθόντα εἰς 110.000.000 δρχ. λόγω τῆς ἀφί-

ξεως τῶν ἀνταλλαγέντων ὁμογενῶν, καὶ τὰ ἔξοδα νοσηλείας προσφύγων ἐκ 45.653.680 δραχ., καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Ὁ ἐποικισμός, «ὕπὲρ οὗ ὁ κατατεθεὶς Προϋπολογισμὸς ὀλίγα διέθετε, ἐλπίσας ὅτι διὰ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων θὰ ἀπηλλάσσετο τοῦ ἐξ αὐτοῦ βάρους, ἐπεβάρυνε τὸν Προϋπολογισμὸν τῆς τρεχούσης χρήσεως δι' 108.011.540, διότι ἐκ τῆς ἐπισυμβάσεως ἀφορίας παρέστη ἀνάγκη (τῆς Ε. Α. Π. μὴ ὑποχρεουμένης) ν' ἀναλάβῃ τὸ Κράτος τὴν ζωάρκειαν τῶν ἐποικιζομένων ὡς καὶ τῶν ζῶων αὐτῶν, διὰ πιστώσεως δραχ. 88 ἑκατ., νὰ διαθέσῃ δὲ πιστώσεις δι' ἐπισκευὰς κτιρίων, μισθώματα κλπ.» περὶ τὰ 20 ἑκατ. δραχ.¹ Διὰ τῆς συστάσεως τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Ἀνταλλαγῆς Πληθυσμῶν εἰς ἣν ὑπήχθησαν καὶ αἱ δαπάναι τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς Ἑλληνοτουρκικῆς Μεταναστεύσεως ἀνερχόμεναι εἰς 14.000.000 δραχ., προσετέθη εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας καὶ νέον βᾶρος ἐξ 28.164.656 δραχμῶν.

IV. — Ὁ Προϋπολογισμὸς τῆς χρήσεως 1925 - 1926 προέβλεπε τὰς ἐξῆς δαπάνας διὰ προσφυγικὰς ἀνάγκας ἐν γένει:

Περίθαλψις προσφύγων εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς, Προνοίας καὶ Ἀντιλήψεως	Δραχ. 274.901.328
Ἐποικισμὸς ἐνεργούμενος ὑπὸ τῶν Ὑπουργείων Γεωργίας καὶ Συγκοινωνίας	» 21.510.000
Λειτουργία Ὑπηρεσίας Ἀνταλλαγῆς Πληθυσμῶν	» 27.906.200
	<u>ἤτοι τὸ ὅλον Δραχ. 324.317.528</u>

¹ Ἐκθέσις ἐπὶ τοῦ Προϋπολογισμοῦ τῆς χρήσεως 1924 — 1925 σελ. 7.

Προβαίνοντες εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν, παρατηροῦμεν ὅτι αἱ δαπάναι περιθάλψεως τῶν προσφύγων ἠλαττώθησαν κατὰ τὴν χρῆσιν αὐτὴν κατὰ 100 περίπου ἑκατομμύρια, τοῦτο δὲ διότι ἠλαττώθησαν κατ' ἀνάλογον ποσὸν τὰ ἐπιδόματα, συσσίτια καὶ ἕκτακτα βοηθήματα εἰς τοὺς πρόσφυγας. Τὰ λοιπὰ ποσὰ παρέμειναν περίπου τὰ αὐτά, ἀυξηθέντων μόνον κατὰ τι τῶν ἐξόδων Ὑγιεινῆς. Προσετέθη ἐκτάκτως καὶ ἡ δαπάνη ἀποζημιώσεως τῶν ἰδιοκτητῶν τοῦ παρὰ τὴν λεωφόρον Συγγροῦ ἀναγκαστικῶς ἀπαλλοτριωθέντος γηπέδου, πρὸς ἴδρυσιν ἀστικοῦ προσφυγικοῦ συνοικισμοῦ (Νέας Σμύρνης), ἀνερχομένη εἰς 26.173.327 δρχ.

Αἱ δαπάναι ἐποικισμοῦ ἠλαττώθησαν ὡσαύτως κατὰ 95 περίπου ἑκατομμύρια, καθόσον τὸ κύριον ἔργον τοῦ ἐποικισμοῦ ἀνέλαβε πλέον ἡ Ἐπιτροπὴ Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων.

Τὰ ἐξοδα λειτουργίας τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Ἀνταλλαγῆς πληθυσμῶν, ὡς καὶ τὰ ἐν γένει ἐξοδα τῶν ἀνταλλαγίμων, παρέμειναν σχεδὸν τὰ αὐτὰ (27.906.200 δρχ.)

V.—Εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν τῆς χρήσεως 1926-1927 ἀναγράφονται αἱ κάτωθι πιστώσεις ὑπὲρ τῶν προσφύγων:

Διὰ περιθάλψιν προσφύγων εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν Ἀνωτάτης Διευθύνσεως Προσφύγων Δρχ. 172.843.603

Δι' ἐποικισμὸν εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν Ὑπουργείου Γεωργίας . . . > 26.300.000

Διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Ἀνταλλαγῆς . . . > 55.837.000

Διὰ δημοσίαν ὑγιεῖαν ὑπὲρ τῶν προσφύγων εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν > 42.000.000

Εἰς μεταφορὰν Δρχ. 296.980.603

Ἐκ μεταφορᾶς Δρχ. 296.980.603

Διὰ περιθάλψιν ἐν γένει ἐνεργου-
μένην ὑπὸ τοῦ Εἰδικοῦ Ταμείου Ἐποικισμοῦ

» 50.000.000

ἤτοι, τὸ ὅλον Δρχ. 346.980.603

Καταργηθέντος, λόγῳ οἰκονομιῶν, τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς, Προνοίας καὶ Περιθάλψεως, αἱ ὑπηρεσίαι αὐτοῦ αἰ σχετικαὶ πρὸς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προσφυγικῶν ἀναγκῶν συνεκεντρώθησαν, καὶ ἀπετέλεσαν τὴν Ἀνωτάτην Διεύθυνσιν Προσφύγων, ἀναλαβοῦσαν ἤδη τὴν φροντίδα τῆς ἐν γένει περιθάλψεως τῶν προσφυγικῶν πληθυσμῶν. Ἀξιόλογον κονδύλιον, πλὴν τῶν τακτικῶν τοιούτων, εἰς τὰ ἔξοδα τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς, ἀποτελεῖ ἢ ἐκ 47.760.869 δρχ. ἀξία εἰδῶν, διατεθέντων ὑπὲρ τῶν προσφύγων καὶ προερχομένων ἐκ τῶν εἰς εἶδος χορηγηθεισῶν γερμανικῶν ἐπανορθώσεων, ἐξ 101.784.225 δρχ. τὸ ἔτος ἐκείνο.

Δέον νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι, ἐνῶ εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν προεβλέπετο πίστωσις διὰ κατασκευῆν προσφυγικῶν συνοικισμῶν κλπ. ἐκ 40 ἑκατ. δραχ., αἱ πραγματικαὶ δαπάναι ἀνῆλθον εἰς 110 ἑκατ. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῆς καταργήσεως τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς, Προνοίας καὶ Περιθάλψεως, αἱ Ὑπηρεσίαι Ὑγιεινῆς ὑπήχθησαν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν. Αἱ ἀνωτέρω δαπάναι ἠλαττώθησαν κατὰ τὴν χρῆσιν αὐτὴν κατὰ 125 ἑκατ. περίπου. Αἱ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας ἐνεργούμεναι δαπάναι ἐποικισμοῦ, ἠϋξήθησαν, λόγῳ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀποκαταστάσεως τῶν μὴ ἀποκατασταθέντων ὑπὸ τοῦ Ταμείου Ἐποικισμοῦ, ἐκ Βουλγαρίας προσφύγων (15 ἑκατ.). Αἱ δαπάναι τῆς Ἀνωτάτης Διευθύνσεως Ἀνταλ-

λαγῆς ηὑξήθησαν ὡσαύτως, προστεθείσης μιᾶς δαπάνης 31.122.000 δραχ. εἰς ἐκτέλεισιν ἀποφάσεων τῆς Ἀνωτάτης Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Ἐφαρμογῆς τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν Συμφωνιῶν.

Ἐπίσης προσετέθησαν νέαι δαπάναι ὑπὲρ τῶν προσφύγων, διὰ τοῦ νεοσυσταθέντος Εἰδικοῦ Ταμείου Ἐποικισμοῦ, τὸ ὁποῖον διέθεσε τὸ ποσὸν τῶν 50.000.000 δραχ. εἰς δάνεια διὰ στέγασιν ἀπόρων οἰκογενειῶν προσφύγων, ἀγορὰν ἐφοδίων ἀπόρων γεωργῶν προσφύγων, συντήρησιν αὐτῶν κλπ.. προερχόμενον ἐκ δανείου 50 ἑκατ. δραχμῶν μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

VI. — Ὁ Προϋπολογισμὸς τῆς χρήσεως 1927 - 1928 ἀναγράφει τὰς ἀκολούθους πιστώσεις:

Διὰ περίθαλψιν τῶν προσφύγων εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς, Προνοίας καὶ Ἀντιλήψεως Δραχ. 122.800.000

Δι' ἐποικισμὸν ἐνεργούμενον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας » 27.040.000

Διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Ἀνταλλαγῆς » 64.902.750

Δι' ἐξόφλησιν χρέους πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων » 66.524.657

Ἐγγυηθεῖσα εἰς τὸ Τουρκικὸν Δημόσιον ἀξία Τουρκικῶν ἐν Ἑλλάδι κτημάτων, ὑπὲρ τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικῶν κτημάτων » 163.625.000

Τόκοι δανείων χορηγηθέντων ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς πρόσφυγας, ἐγγυήσει τοῦ Κράτους » 865.540

ἤτοι τὸ ὅλον . . . Δραχ. 445.757.947

Αἱ διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν προσφύγων καὶ διὰ τὸν ἐποικισμὸν αὐτῶν δαπάναι, περιωρίσθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἔτι μᾶλλον, ἀποφασισθείσης κατ' ἀρχὴν τῆς συνάψεως συμπληρωματικοῦ δανείου (τοῦ κατόπιν προσφυγικοῦ τμήματος τοῦ Δανείου Σταθεροποιήσεως) διὰ τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων. Αἱ δαπάναι τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Ἀνταλλαγῆς ἠϋξήθησαν κατὰ 10 ἑκατ. περίπου. Προσετέθη ὅμως κατὰ τὴν χρῆσιν αὐτὴν, ἔκτακτος δαπάνη 66.524.657 δρχ. πρὸς ἀποπληρωμὴν χρέους τοῦ Δημοσίου πρὸς τὴν Ε. Α. Π., προερχομένου ἐκ τῆς ὑπὸ ταύτης πληρωμῆς τοῦ πρώτου τοκομεριδίου τοῦ Προσφυγικοῦ Δανείου καὶ ἐκ σιτηρῶν διατεθέντων διὰ λογαριασμὸν τοῦ Κράτους.

Πρὸς τούτοις δυνάμει τῆς ὑπογραφείσης ἐν Ἀθήναις Ἑλληνοτουρκικῆς Συμφωνίας τῆς 1 Δεκεμβρίου 1926, ἡ Ἑλλὰς διέθεσεν ἔναντι τοῦ τυχόν ὑπόλοιπου ἐκ τῆς ἀμοιβαίας ἐξαγορᾶς τῶν ἐγκαταλειπομένων ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ Τούρκων ὑπηκόων ἐν Ἑλλάδι καὶ Τουρκίᾳ κτημάτων, ὑπὲρ τῆς Τουρκίας £ 500.000, ἤτοι (πρὸς 385) δρχ. 192.500.000 ἐκ τῶν πλεονασμάτων τῶν Ὑπεργύων Προσόδων. Ἦδη, μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς Συμφωνίας τῆς 10 Ἰουνίου 1930, ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου ἐκρατήθησαν ὑπὲρ τῆς Τουρκίας μόνον 425.000 £ ἤτοι δρ. 163.625.000, ἃς καὶ μόνον σημειοῦμεν εἰς τὰ δαπανηθέντα κατὰ τὴν χρῆσιν 1927-28 ὑπὲρ τῶν προσφύγων ποσά, καθ' ὅσον τὸ ὑπόλοιπον, ἐξ 75.000 £, προστίθεται εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ὑπόλοιπον τῆς χρήσεως ἐκείνης.

VII. — Ὁ Προϋπολογισμὸς τῆς χρήσεως 1928-1929 περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς πιστώσεις ὑπὲρ τῶν προσφυγικῶν ἀναγκῶν:

Διὰ περίθαλψιν προσφύγων (Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς,

Προνοίας καὶ Ἀντιλήψεως) Δρχ. 133.395.000	
Δι' ἐποικισμὸν (Ἑπουργείου Γεωργίας) »	57.560.000
Διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Ἀνταλλαγῆς Πληθυσμῶν »	32.207.800
Δι' ἀπόδοσιν εἰς Ε. Α. Π. εἰσπραχθέντος φόρου δεκάτης »	53.000.000
Δι' ἀγορὰν ξυλίνων οἰκιῶν πρὸς ἐγκατάστασιν προσφύγων »	171.036.539
ἦτοι ἐν τῇ συνόλῳ . . Δρχ.	447.199.339

Τὰ ἔξοδα περιθάψεως, στεγάσεως, νοσηλείας, βοήθημάτων ἐν γένει κλπ. ὑπὲρ τῶν προσφύγων, κατὰ τὴν χρῆσιν αὐτὴν, παρέμειναν περίπου τὰ αὐτά. Τὰ ἔξοδα τοῦ βαρύνοντος τὸ Δημόσιον ἐποικισμοῦ ἠϋξήθησαν τούναντίον, λόγῳ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθείσης ἀποκαταστάσεως προσφυγικῶν πληθυσμῶν, μὴ διατελούντων ὑπὸ τὴν ἀντιλήψιν τῆς Ε. Α. Π. (25.000.000 δρχ.). Ἀφ' ἑτέρου τὰ ἔξοδα τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Ἀνταλλαγῆς Πληθυσμῶν ἡλαττώθησαν σχεδὸν κατὰ τὸ ἥμισυ, ἐκπεσθέντος τοῦ ποσοῦ τοῦ διατεθέντος κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν χρῆσιν πρὸς ἐκτέλεσιν ἀποφάσεων τῆς Ἀνωτάτης Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Ἐφαρμογῆς τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν Συμφωνιῶν (30.000.000 δρχ.). Ὁ Προϋπολογισμὸς τῆς χρήσεως 1928-1929 ἀναγράφει ἐπὶ πλέον πίστωσιν δραχμῶν 171.036.539 δι' ἀξίαν οἰκίσκων ἐκ Γερμανίας, ἀπέναντι τῆς ἀξίας εἰδῶν, χορηγουμένων ἐκ τῶν εἰς εἶδος ἐπανορθώσεων αὐτῆς, δι' ἐγκατάστασιν προσφύγων καὶ βελτίωσιν τῶν συνοικισμῶν, ὡς καὶ κονδύλιον 53 ἑκατ. δρχ. δι' ἀπόδοσιν εἰς τὴν Ε. Α. Π. τοῦ εἰσπραχθέντος φόρου δεκάτης.

VIII. καὶ IX. — Φθάνομεν ἤδη εἰς τοὺς Προϋπολογι-

σμοὺς τῶν δύο τελευταίων χρήσεων 1929 - 1930 καὶ 1930 - 1931. Αἱ πιστώσεις τὰς ὁποίας διαθέτουν οὗτοι ὑπὲρ τῶν προσφύγων ἐν γένει, κατανέμονται ὡς ἑξῆς :

Χρήσις 1929 - 1930.

Διὰ περίθαλψιν, στέγασιν κλπ. προσφύγων (Ἐπιτελείου Προνοίας καὶ Ἀντιλήψεως) Δρχ.	67.235.000
Δι' ὑγεινομικὴν ἐν γένει περίθαλψιν προσφύγων (Ἐπιτελείου Ὑγιεινῆς) »	28.950.000
Δι' ἐποικισμὸν (Ἐπιτελείου Γεωργίας) »	28.470.001
Διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Ἀνταλλαγῆς Πληθυσμῶν »	29.051.800
Δι' ἀπόδοσιν εἰς Ε. Α. Π. εἰσπραχθέντος φόρου γεωργικῆς παραγωγῆς, χρήσεως 1927 - 1928 »	23.776.000
Διὰθεσις πλεονάσματος χρήσεως 1927 - 1928 διὰ κατασκευὴν ἀστικῶν προσφυγικῶν συνοικισμῶν. »	<u>100.000.000</u>
ἤτοι ἐν συνόλῳ . . Δρχ.	277.482.801

Χρήσις 1930 - 1931.

Διὰ περίθαλψιν, στέγασιν κλπ. προσφύγων (Ἐπιτελείου Προνοίας καὶ Ἀντιλήψεως) Δρχ.	57.255.000
Δι' ὑγεινομικὴν ἐν γένει περίθαλψιν προσφύγων (Ἐπιτελ. Ὑγιεινῆς) »	29.200.000
Δι' ἐποικισμὸν (Ἐπιτελ. Γεωργίας) »	29.470.001
Γενικὴ Διεύθυνσις Ἀνταλλαγῆς Πληθυσμῶν »	<u>29.954.601</u>
ἤτοι τὸ ὅλον . . Δρχ.	145.879.602

Παρατηρούμεν ὅτι κατὰ τὰς δύο τελευταίας αὐτὰς χρήσεις, τὰ διατιθέμενα ποσὰ δι' ἐκάστην ὑπηρεσίαν εἶναι σχεδὸν τὰ αὐτά. Ἠλαττώθησαν ὅμως, ἀπέναντι τῶν τῶν προηγηθεισῶν χρήσεων, καθόσον περιωρίσθησαν μικρὸν κατὰ μικρὸν τὰ ποσὰ τὰ ἐκάστοτε χορηγούμενα εἰς ἐπιδόματα, συσσίτια, βοηθήματα κλπ. ὑπὲρ τῶν προσφύγων, ὡς καὶ αἱ δαπάναι ἐν γένει πρὸς κατασκευὴν προσφυγικῶν συνοικισμῶν. Παρατηροῦμεν ὡσαύτως ὅτι, κατὰ τὴν χρῆσιν 1929-1930, ἀπεδόθη εἰς τὴν Ε. Α. Π. ποσὸν 23.776.000 δρχ. ἐκ τοῦ εἰσπραχθέντος φόρου γεωργικῆς παραγωγῆς χρήσεως 1927-1928, καὶ ὅτι διετέθησαν, ἐκ τῶν πλεονασμάτων τῆς αὐτῆς χρήσεως, 100 ἑκατ. δρχ. διὰ κατασκευὴν ἀστικῶν προσφυγικῶν συνοικισμῶν.

* *

Ἀνακεφαλαιοῦντες ἤδη τὰς συνολικὰς δαπάνας τῆς ἑνεαετίας 1922 - 1930, τὰς ἀναγραφομένας εἰς τοὺς Γενικοὺς Προϋπολογισμοὺς τοῦ Κράτους τῶν ἀντιστοίχων χρήσεων, διὰ τὴν ἀπ' εὐθείας ἀντιμετώπισιν προσφυγικῶν ἐν γένει ἀναγκῶν, ἔχομεν :

ΠΙΝΑΞ 5.

Οἰκονομικὸν ἔτος	Περίθαλψις, στέγασις, κλπ.	Ἐποικισμὸς	Ἀνταλλαγὴ πληθυσμῶν	Διάφορα	Σύνολον
1922-23	168.895.400	59.885.000	—	338.500	229.118.900
1923-24	229.155.000	223.970.000	—	338.489	453.463.489
1924-25	370.593.158	128.461.540	23.407.200	4.932.182	527.394.080
1925-26	274.901.328	21.510.000	27.906.200	—	324.317.528
1926-27	264.843.608	26.300.000	55.837.000	—	346.980.608
1927-28	122.800.000	27.040.000	64.902.750	231.015.197	445.757.947
1928-29	133.395.000	57.560.000	32.207.800	224.036.589	447.199.339
1929-30	96.185.000	128.470.001	29.051.800	23.776.000	277.482.801
1930-31	86.455.000	29.470.001	29.954.601	—	145.879.602
Σύνολον	1.747.223.489	702.666.542	263.267.351	484.436.907	3.197.594.289

Διετέθησαν έπομένως υπό του Κράτους, χάριν των άμέσων προσφυγικῶν αναγκῶν και δια τὸν έποικισμόν, τὸν ένεργούμενον υπό του Δημοσίου εκ παραλλήλου πρὸς τὸν τῆς Ε. Α. Π., δρχ. 3.197.594.289

Ἐναλυτικώτερον εξετάζοντες τὸ προκύπτον σύνολον, σημειοῦμεν ὅτι εκ του ποσοῦ τούτου τὰ 57.7% διετέθησαν δια περιθαλψιν, στέγασιν, συσσίτια, βοηθήματα κλπ., τὰ 23.2% δι' έποικισμόν ένεργούμενον υπό του Δημοσίου, τὰ 8.7% δια τὴν ανταλλαγὴν πληθυσμῶν, και τὰ 10.4% δια διαφόρους άλλας δαπάνας υπέρ των προσφύγων. Τὰ μεγαλύτερα ποσὰ διετέθησαν κατὰ τὴν χρῆσιν 1924-25, ανελθόντα εις 527.394.080 δραχμάς, και τὰ μικρότερα κατὰ τὴν τρέχουσαν χρῆσιν 1930-31 προϋπολογιζόμενα εις 145.879.602 δραχμάς. Μετατρέποντες τέλος, τὰ κατ' έτος διατεθέντα ποσὰ εις λίρας Ἀγγλίας, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς μέσης έτησίαις τιμῆς αὐτῆς¹, έχομεν:

1922/23	1.375.758
1923/24	1.529.697
1924/25	2.132.177
1925/26	1.037.417
1926/27	897.727
1927/28	1.209.491
1928/29	1.199.086
1929/30	739.954
1930/31	389.012
ἤτοι τὸ ὅλον £	10.510.319

¹ Μέση έτησία τιμὴ τῆς £ :

1922	166.54	1926	386.51
1923	296.44	1927	368.55
1924	247.35	1928	372.95
1925	312.62	1929	375.—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΕΘΝΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΣΧΕΣΙΝ ΕΧΟΝΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΥΤΩΝ

Μὴ ἀποκαλοῦντες ὅλα τὰ ἐνταῦθα ἐξεταζόμενα ἐθνικὰ δάνεια «προσφυγικὰ», σκοπὸν ἰδίως ἔχομεν νὰ τονίσωμεν τὴν οὐσιώδη διαίρεσιν των εἰς δύο κατηγορίας. Θεωροῦμεν προτιμωτέραν, ὡς μᾶλλον ἀκριβῆ, τὴν κατάταξιν τοῦ συνόλου τῶν δανείων αὐτῶν, ὑπὸ τὸν γενικώτερον καὶ περιφραστικὸν τίτλον «ἐθνικὰ δάνεια σχέσιν ἐν γένει ἔχοντα πρὸς τὸ προσφυγικὸν ζήτημα».

Ἡ διαίρεσις τὴν ὁποίαν ἀκολουθοῦμεν, ἀνταποκρίνεται εἰς πραγματικὴν κατάστασιν, ἀποδοτέαν εἰς τὸ ὅτι τὰ ἐν λόγῳ δάνεια δὲν συνήφθησαν ὅλα, ἵνα ἐκ τοῦ προϊόντος των καταβληθῶν τὰ κολοσσιαῖα ποσά, τὰ ὁποῖα ἀπήγει ἢ ἀποκατάστασις τῶν προσφύγων. Τέσσαρα μόνον ἐξ αὐτῶν συνήφθησαν ἐπὶ τῇ σκοπῇ τούτῃ. Δέον κυρίως νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει μας, ὅτι μόνον τὰ τέσσαρα αὐτὰ δάνεια ἀνταποκρίνονται τελείως εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συνήθως χαρακτηρίζομεν ὡς δάνειον, ἀποτελοῦν δηλαδή «μέσα ταχείας ἀντλήσεως μεγάλων χρηματικῶν ποσῶν, ἐκ τῶν διαθέσιμων κεφαλαίων τοῦ ἐξωτερικοῦ ἢ τοῦ ἐσωτερικοῦ»¹. Ἀντιθέτως τὰ τέσσαρα λοιπὰ δάνεια δὲν συνήφθησαν πρὸς ἄμμεσον ἐξεύρεσιν χρήματος, ἀλλὰ μὲ τὸν σκοπὸν, ὅπως τὰ κεφάλαιά των καταβληθῶν δι' ὁμολογιῶν εἰς τοὺς πρόσφυγας ἐκεῖνους οὔτινες, ἐγκαταλείψαντες κινητὴν ἢ ἀκίνητον περιουσίαν ἐν Τουρκίᾳ ἢ Βουλγαρίᾳ, ἐδικαιοῦντο νὰ

¹ Βλ. Α. Μ. Ἀνδρεάδη, Εἰσαγωγικὰ μαθήματα σελ. 95-98.

ἀποζημιωθοῦν ἀπέναντι ταύτης, ἐκ τῶν περιεληθουσῶν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον τουρκικῶν ἢ βουλγαρικῶν ἀνταλλαξίμων κλπ. περιουσιῶν. Οἱ πρόσφυγες οὗτοι, λόγῳ τῶν ἰδιαιτέρων περιπλοκῶν τοῦ ζητήματος καὶ τῶν οικονομικῶς δυσχερῶν στιγμῶν, δὲν θὰ κατῴρθωνον ἄλλως νὰ λάβουν, ἐντὸς συντόμου χρονικοῦ διαστήματος, τὴν ἐν λόγῳ ἀποζημίωσιν ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον, μολονότι εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν ἀναγκῶν. Διὰ τῶν ἐκδοθέντων δανείων ἀπεφεύχθη ἔθεν ἢ ἐπικίνδυνος αὐτῇ βραδύτης, ἐπιτευχθείσης τῆς ἀμέσου καταβολῆς ἀποζημιώσεων. Ἀλλὰ περὶ αὐτῶν ὀμιλοῦμεν διεξοδικώτερον ἐν τοῖς ἐπομένοις.

Ὅπως δὴ ποτε, τὸ γεγονός εἶναι, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὑποχρεωθείσα ἐκ τῶν θλιθερῶν ἐθνικῶν περιπετειῶν, νὰ ἀναλάβῃ τὸ κολοσσιαῖον ἔργον τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ προσφυγικοῦ πληθυσμοῦ, ἀφοῦ προσεπάθησε κατ' ἀρχὰς διὰ τῶν ἰδίων τῆς μέσων νὰ τὸ φέρῃ εἰς πέρας, ταχέως ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην τῆς ἔξωθεν οικονομικῆς ἀρωγῆς. Λέγομεν δὲ ἀπ' εὐθείας «ἔξωθεν» ἀρωγῆς, καθόσον ἡ ἐσωτερικὴ οικονομικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος ἦτο τοιαύτη, κατὰ τὰ πρῶτα, τὰ ἐπακολουθήσαντα τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν καὶ τὴν εἰσορὴν τῶν προσφύγων ἔτη, ὥστε, πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν ἀπαιτουμένων πόρων, οὔτε νέοι φόροι ἦτο δυνατὸν νὰ τεθοῦν, οὔτε ἐσωτερικὸν δάνειον, τυχὸν ἐκδιδόμενον, νὰ καλυφθῇ.

Ἀλλὰ μήπως ἦτο εὐκόλον νὰ ἐπιτευχθῇ καὶ ἡ ἐκ τῶν ἀγορῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ προσδωκομένη οικονομικὴ ἀρωγῆ; Ἡ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ καὶ οικονομικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος εὐρίσκετο τότε εἰς τόσον ἄθλιον καὶ θλιθερὸν ἐπίπεδον, ὥστε οἱ ἐκ τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἐπὶ τῶν διαθέσεων τῶν χρηματοδοτῶν τῆς ἀλλοδαπῆς γεννηθέν-

τες φόβοι, νὰ προκαλέσουν εἰς αὐτοὺς ἐνδοιασμοὺς καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὴν ἄρνησιν παροχῆς δανείου.

Ἡ ἀνώμαλος καὶ ἀμφίβολος πολιτικὴ καὶ δὴ πολιτειακὴ κατάστασις, ἢ ἐκδηλὸς τότε ἀδυναμία τῶν ἐκάστοτε κυβερνήσεων, ὄχι μόνον εἰς τὸ νὰ παρουσιάσουν ἰσοσκελετὴ προϋπολογισμόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ πραγματοποιήσουν ἔστω καὶ τὸ ἐλάχιστον τῶν δυνατῶν οἰκονομῶν, τὸ ἐπείγον τέλος τῶν ποικίλων ἀναγκῶν, διετήρουν τὴν ὅλην κατάστασιν εἰς μίαν συνεχῆ ἀνησυχίαν, καὶ ἀνῆρουν οὕτω τὸν ἓνα ἐκ τῶν δύο κυριωτέρων συντελεστῶν τῶν μακροπροθέσμων ἰδίᾳ τοποθετήσεων κεφαλαίων, τὸν συντελεστὴν τῆς ἀσφαλείας.

Ἄνεφερομεν ἤδη ἀνωτέρω, εἰς τὰς σελίδας 13-14, τὰς ἐνεργείας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν σύναψιν ἐξωτερικοῦ δανείου πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων, ἀμέσως δὲ κατωτέρω ἀναπτύσσομεν ἐν συντόμῳ τὸ ἱστορικὸν πασῶν τῶν σχετικῶν διαπραγματεύσεων. Ἐνταῦθα, δὲν θὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀνασκόπησιν τῶν προσπαθειῶν ἐκείνων, εἰ μὴ διὰ νὰ ἐξάρωμεν τὴν ἠθικὴν ἀρωγὴν, τὴν παρασχεθεῖσαν πάντοτε εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν διὰ τοῦ διεθνοῦς της κύρους, καὶ ἰδιαίτερος τὸν ζῆλον καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, μὲ τὸ ὁποῖον ἠργάσθησαν τόσον ἡ Δημοσιονομικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ὅσον καὶ αἱ ἀλλεπάλληλοι ἀντιπροσωπεῖαι αὐτῆς, αἱ ἐλθοῦσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μελετήσασαι τὴν κατάστασιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς, διὰ τὴν σύναψιν τῶν Προσφυγικῶν Δανείων καὶ τὸν τρόπον ἀποκαταστάσεως τῶν προσφυγικῶν πληθυσμῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ δάνεια, τὰ σχέσιν μὲν ἔχοντα πρὸς τὸ προσφυγικὸν ζήτημα, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν κατατάσσομεν μετὰ τῶν πρώτων, εἵπομεν ἤδη ὅτι ταῦτα δὲν συνήφθη-

σαν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς ἐξεύρεσιν ἀναγκαιούτων χρημάτων διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων, ἀλλὰ εἶναι δάνεια διὰ τῶν ὁποίων τακτοποιεῖται κυρίως ἡ περιουσιακὴ κατάστασις τῶν προσφυγικῶν πληθυσμῶν, εἰδικῶς δὲ ἡ τῶν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος καὶ Βουλγαρίας ἀνταλλαξιμῶν τοιούτων. Εἶναι βεβαίως φυσικόν, ὄχι πλέον μετανάστευσις, ἀλλὰ τοιαύτης ἐκτάσεως ἐκρίζωσις πληθυσμῶν δύο ἑκατομμυρίων περίπου ἀνθρώπων, νὰ προκαλέσῃ ὄλως ἐξαιρετικῆς σημασίας ζητήματα εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἐν γένει οἰκονομίαν. Ἡ μεταθίβασις τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῶν πληθυσμῶν αὐτῶν, καὶ ἰδίως τῶν ἐπὶ ἀκινήτων κτήσεών των, ἔπρεπε ἁπλῶς νὰ διαρρυθμισθῇ. Τὸ ζήτημα ἦτο πολύπλοκον καὶ πολυσχιδές, συχνὰ δὲ ἔλειπεν ἡ ἀπαιτούμενη καλὴ θέλησις πρὸς εὐόδωσιν καὶ διακανονισμὸν τῶν προκυπτουσῶν διαφορῶν.

Τὰ δάνεια αὐτά, τὰ ὁποῖα κατατάσσομεν εἰς ἰδίαν τάξιν, χωριστὴν τῆς πρώτης, τῆς τῶν «προσφυγικῶν» λεγομένων δανείων, καὶ τὰ ὁποῖα θὰ ἐξετάσωμεν ἐν τοῖς κατέκαστον ἰδιαιτέρως, σκοπὸν ἔχουν τὴν ἄμεσον λύσιν αὐτοῦ τοῦ προβλήματος, δηλαδὴ τῆς ρυθμίσεως τῶν περιουσιακῶν ζητημάτων τῶν προσφύγων, τῶν προκυψάντων ἐκ τῆς Μεταναστεύσεως καὶ τῆς Ἀνταλλαγῆς.

Διαιροῦμεν ἐπομένως, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὄσων εἶπομεν, τὸ ὄλον κεφάλαιον περὶ τῶν Ἐθνικῶν δανείων τῶν σχεσιν ἐν γένει ἐχόντων πρὸς τὸ προσφυγικὸν ζήτημα, εἰς δύο μέρη:

Ι. Τὸ τῶν Δανείων τῶν πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων συναφθέντων, εἰς τὸ ὁποῖον συγκαταλέγομεν τὰ κάτωθι δάνεια:

α') Προσφυγικὸν Δάνειον τοῦ 1924.

β') Δάνειον Συνοικισμού Νέας Σμύρνης τοῦ 1926.

γ') Δάνειον «Τέκτονος» τοῦ 1927, καὶ

δ') Προσφυγικὸν Δάνειον (Τμῆμα τοῦ Δανείου Σταθεροποιήσεως) τοῦ 1928.

II. Τὸ τῶν Δανείων τῶν πρὸς τακτοποίησιν τῶν περιουσιακῶν ζητημάτων τῶν προσφύγων συναφθέντων, εἰς τὸ ὁποῖον κατατάσσομεν τὰ ἐξῆς δάνεια :

α') Δάνειον Ἑλληνοβουλγαρικῆς Μεταναστεύσεως τοῦ 1923.

β') Δάνειον Ἀνταλλαξίμων 8 0/0 1926-1928.

γ') » » 6 0/0 1928, καὶ

δ') Δάνειον Ἑλλήνων Ὑπηκόων τοῦ 1927.

*
* *

I. Δάνεια συναφθέντα πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων.

Ὡς εἶπομεν, ταῦτα εἶναι τέσσαρα τὸν ἀριθμὸν :

α') Προσφυγικὸν Δάνειον τοῦ 1924.

Εἶναι τὸ πρῶτον ἐξωτερικὸν δάνειον τὸ ὁποῖον συνήψεν ἡ Ἑλλάς μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον καὶ μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν. Κατόπιν τῶν ἐνεργειῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τὰς ὁποίας ἀνεφέρομεν ἤδη συντόμως, καὶ τῶν ὁποίων λεπτομερῆ ἀφήγησιν εὕρσκει ὁ ἐπιθυμῶν, εἰς τὸ Document C 524 M 187 1924 II τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, καὶ δὴ εἰς τὸν πρόλογον αὐτοῦ, συνταχθέντα ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοσιονομικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κ. Τ. Ε. κ. J. A. Salter, ὑπεγράφη τὸ Πρωτόκολλον τῆς Γενεύης τῆς 29 Σεπτεμβρίου 1923, τὸ κυρωθὲν διὰ τοῦ ἀπὸ 13 Ὀκτωβρίου 1923 Νομοθε-

τικού Διατάγματος. Συμφώνως πρὸς τὸ Πρωτόκολλον τοῦτο, ἐπετράπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ ἔκδοσις ἑνὸς ἢ πλείονων δανείων, πραγματικῆς ἀξίας 10 ἑκατ. ἐν ὄλφ λιρῶν Ἀγγλίας, ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς συστάσεως ἑνὸς Αὐτονόμου Ὄργανισμοῦ Ἀποκαταστάσεως τῶν Προσφύγων (τὸ ὄργανικὸν Καταστατικὸν τοῦ ὁποίου εὐρίσκετο συνημμένον εἰς τὸ ἐν λόγῳ Πρωτόκολλον), καὶ τῆς παραχωρήσεως εἰς αὐτὸν τῆς ἀπολύτου κυριότητος ἐκτάσεων γῆς τοῦλάχιστον 500.000 ἑκταρίων.

Ὁ Αὐτόνομος Ὄργανισμὸς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων συνεστήθη ἑντὸς τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1923. Ἐπειδὴ ὁμοίως δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐκδοθεῖ τὸ προβλεπόμενον προσφυγικὸν δάνειον, δὲν θὰ ἠδύνατο οὗτος νὰ λειτουργήσῃ ἐπιτυχῶς, ἐλλείψει πόρων, ἐὰν δὲν ἐτίθεντο εἰς τὴν διάθεσίν του τρεῖς ἀλλεπάλληλοι προκαταβολαὶ ἑνὸς ἑκατομμυρίου £ ἑκάστη¹.

Ἐν ἔτος ἀργότερον, τῇ 19 Σεπτεμβρίου 1924, ὑπεγράφη ἐν Γενεύῃ Πρόσθετος Πράξις εἰς τὸ γνωστὸν Πρωτόκολλον, τροποποιοῦσα ἐν τινι μέτρῳ τὸ τε Πρωτόκολλον καὶ τὸ συνημμένον Καταστατικὸν τοῦ Αὐτονόμου Ὄργανισμοῦ Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων, κυρωθεῖσα διὰ τοῦ ἀπὸ 24 Ὀκτωβρίου 1924 ψηφίσματος τῆς Δ' ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνελεύσεως. Τέλος αἱ Συμβάσεις, αἱ σχετικαὶ μὲ τὸ προβλεπόμενον εἰς τὸ Πρωτόκολλον τῆς Γενεύης δάνειον, ὑπεγράφησαν τῇ 4 καὶ τῇ 16 Δεκεμβρίου 1924 (κυρωθεῖσαι εἶτα διὰ τοῦ ἀπὸ 9 Μαΐου 1925 ἐκτελεστικοῦ Διατάγματος), ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα ἐξεδόθη (Δεκέμβριος τοῦ 1924) εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν τὸ πρῶτον Προσφυγι-

¹ 1.500.000 λιρῶν διετέθησαν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας, 500.000 λιρῶν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ 1 ἑκατ. λιρῶν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

κὸν Δάνειον. Τὸ δάνειον τοῦτο, μὲ τόκον 7 % πληρωτέον δι' ἑξαμηνιαίων τοκομεριδίων (1 Μαΐου καὶ 1 Νοεμβρίου), ἐξεδόθη πρὸς 88 %, ἐξ ὧν 2 % ἦσαν ἔξοδα τοῦ Ἀγγλικοῦ χαρτοσήμου.

Διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ δανείου αὐτοῦ, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις κατέστησε διὰ πρώτης ὑποθήκης ὑπεγγύους τὰς κάτωθι δημοσίας προσόδους, ὧν ἡ εἰσπραξις ἀνελήφθη ὑπὸ τοῦ Διεθοῦς Οἰκονομικοῦ Ἐλέγχου: α') τὰς εἰσπράξεις τῶν Μονοπωλείων τῶν Νέων Χωρῶν: ἄλατος, πυρείων, παιγνιοχάρτων καὶ σιχαροχάρτου, β') τὰς εἰσπράξεις τῶν Τελωνείων Χανίων, Ἡρακλείου, Σάμου, Χίου, Μιτυλήνης καὶ Σύρου, γ') τὰς εἰσπράξεις ἐκ τῶν τελῶν χαρτοσήμου εἰς τὰς Νέας Χώρας, δ') τὰς εἰσπράξεις ἐκ τοῦ φόρου οἰνοπνεύματος ὅλης τῆς Ἑλλάδος, μετ' ἀφαίρεσιν τοῦ ποσοῦ τοῦ προωρισμένου διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου 5 1/2 % τοῦ 1922. Διὰ πρώτης ἐπίσης ὑποθήκης ὑπέγγυα κατέστησαν τὰ πλεονάσματα τῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπεγγύων προσόδων, μετ' ἀφαίρεσιν τῶν ποσῶν τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἤδη ὑφισταμένων ἐθνικῶν δανείων, τῶν ὑπὸ τῶν ἔλεγχον τῆς Διεθοῦς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς τεθειμένων, ὡς καὶ ἡ παροῦσα καὶ μέλλουσα περιουσία τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων. Ἐὰν αἱ ἄνω ἀναφερόμεναι δημοσίου πρόσοδοι, ἀπεδεικνύοντο εἰς τὸ μέλλον ἀνεπαρκεῖς διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν, νὰ συμπληρώσῃ τὸ ὑπόλοιπον ποσὸν ἐξ ἄλλων τακτικῶν δημοσίων προσόδων. Ἐὰν καὶ τῶν προσόδων αὐτῶν τὸ προῖδν ἀπεδεικνύετο ἀνεπαρκές διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑποχρεοῦται νὰ ἀυξήσῃ τοὺς σχετικοὺς φόρους καὶ τέλη.

Ἔτος ἐξοφλήσεως τοῦ δανείου εἶναι τὸ 1964, διὰ συνθέτου χρεολυσίου $1\frac{1}{2}\%$ ἑτησίως, χρησιμοποιουμένου διὰ τὴν εἰς τὸ ἄρτιον ἀπόσβεσιν τῶν ὀμολογιῶν δι' ἑξαμηνιαίων κληρώσεων (1 Μαρτίου καὶ 1 Σεπτεμβρίου). Ἐκτὸς τούτου, διὰ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ δανείου θὰ χρησιμοποιῶνται καὶ τὰ 75% τοῦλάχιστον τῶν πληρωμῶν ἢ ἀποσβέσεων κεφαλαίου, τῶν γινομένων ὑπὸ προσφύγων ἢ ἄλλων προσώπων, ὑποχρέων εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων, εἴτε διὰ πωληθείσας γαίας, εἴτε διὰ δοθείσας προκαταβολάς, εἴτε ἄλλως. Ἀπὸ τῆς 1^{ης} Μαρτίου 1930, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δύναται νὰ προβῇ εἰς μερικὴν ἢ ὀλικὴν ἀπόσβεσιν τῶν ἀνεξοφλήτων ἀκόμη ὀμολογιῶν τοῦ δανείου εἰς τὸ ἄρτιον, μετὰ σχετικὴν προειδοποίησιν τριῶν μηνῶν. Τὸ δάνειον εἶναι ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου 12.300.000 λιρῶν Ἀγγλίας. Ἐξ αὐτῶν £ 7.500.000 ἐξεδόθησαν εἰς τὸ Λονδίνον καὶ £ 2.500.000 εἰς τὰς Ἀθήνας, ἦτοι ἐν τῷ συνόλῳ £ 10.000.000. Τὸ ὑπόλοιπον, ἐκ £ 2.300.000, ἐξεδόθη εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην εἰς 11 ἑκατ. δολλάρια. Τὴν 1 Ἰανουαρίου 1930 ἀπέμεινεν ἐν κυκλοφορίᾳ ἐκ τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ ὑπόλοιπον ἐκ δρχ. 4.410.600.000 (11.761.600 £), ἦτοι 3.615.375.000 δρχ. (9.641.000 £) διὰ τὸ ἀγγλο-ἐλληνικὸν τμῆμα καὶ 795.225.000 δρχ. (10.319.556 \$) διὰ τὸ ἀμερικανικὸν τμῆμα.

Ἡ Ἐπιτροπὴ Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων ἀνέλαβε τὴν εἰσπραξιν καὶ διαχειρίσιν ἐν γένει τοῦ Προσφυγικοῦ Δανείου, τὴν διάθεσιν δηλαδὴ αὐτοῦ, δι' οὗς σκοποὺς αὕτη ἦτο προωρισμένη νὰ πραγματοποιήῃ, ἦτοι τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων «εἰς ἔργα παραγωγικά».

Τὸ καθαρὸν προῖδον τοῦ δανείου ἀνῆλθεν εἰς λίρας 9.970.016. Εἰς τὸν κάτωθι πίνακα ἐμφαίνεται ἡ κίνη-

σις τῶν τιμῶν τῶν ὁμολογιῶν τοῦ ἐν λόγῳ δανείου εἰς τὰ Χρηματιστήρια Ἀθηνῶν καὶ Λονδίνου, ὡς καὶ ὁ ἀντίστοιχος τόκος κεφαλαιοποιήσεώς του :

ΠΙΝΑΞ 6.

Ἔτος	Χρηματιστήρια				Ὄνομαστικὴ τιμὴ εἰς δραχ. ¹	Ἐτήσια Τοκομερίδια		
	Ἀθηνῶν		Λονδίνου			Εἰς δραχ.	Εἰς £	
	Τιμὴ (εἰς δραχ.)	Ἀπόδο- σις	Τιμὴ εἰς £ τοῖς 0/0	Ἀπόδο- σις				
1925	Ἀνωτάτη	6.700.—	6.52	93 3/4	7.39	6.250	437.66	1.8/—
	Μέση	4.543.49	9.62	91.32	7.66			
	Κατωτάτη	4.425.—	9.88	88.—	7.95			
1926	Ἀνωτάτη	8.010.—	6.71	94 7/8	7.38	7.680	541.07	1.8/—
	Μέση	6.960.73	7.72	92.04	7.60			
	Κατωτάτη	5.800.—	9.26	87.—	8.04			
1927	Ἀνωτάτη	7.400.—	6.92	100.—	7.—	7.320	515.99	1.8/—
	Μέση	7.084.51	7.23	96.89	7.22			
	Κατωτάτη	6.700.—	7.64	93.62	7.48			
1928	Ἀνωτάτη	7.840.—	6.60	103 7/8	6.74	7.390	522.15	1.8/—
	Μέση	7.524.49	6.87	101.18	6.92			
	Κατωτάτη	7.120.—	7.26	98 1/2	7.12			
1929	Ἀνωτάτη	7.715.—	6.80	103 3/8	6.77	7.435	525.—	1.8/—
	Μέση	7.538.40	6.96	100.72	6.94			
	Κατωτάτη	7.200.—	7.29	96 1/4	7.27			
Τιμαὶ τῶν ὁ- ἐτῶν.	Ἀνωτάτη	8.010.—	6.71	103 7/8	6.74			
	Μέση	6.730.32	7.68	96.43	7.26			
	Κατωτάτη	4.425.—	9.88	87.—	8.04			

Τέλος, εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα ἀναγράφομεν τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πρώτου Προσφυγικοῦ Δανείου :

¹ Πρὸς εὑρεσιν τῆς εἰς δραχμάς ὀνομαστικῆς τιμῆς, ἀπολλαπλασιάσθη ἡ εἰς φράγκα χρυσᾶ ὀνομαστικὴ τιμὴ τῶν ὁμολογιῶν (500 φρ.) ἐπὶ τῆς μέσης ἑτησίας τιμῆς τοῦ χρυσοῦ φράγκου, ἧτοι ἐπὶ :

1925	12.50	1928	14.78
1926	15.36	1929	14.87
1927	14.64		

ΠΙΝΑΞ 7.

Έτος	Υπηρεσία		
	Τόκος	Χρεολύσιον	Σύνολον
1924 - 25	989.676	6.447.815	7.437.491
1925 - 26	16.111.719	760.000	16.871.719
1926 - 27	21.289.625	1.610.000	22.899.625
1927 - 28	21.114.975	1.680.000*	22.794.975
1928 - 29	312.991.875	27.000.000*	339.991.875
1929 - 30	312.985.435	29.538.000*	342.523.435
1930 - 31	310.661.470	31.725.000	342.386.470
Σύνολον	996.144.775	98.760.815	1.094.905.590

Δηλαδή ή Έλληνική Κυβέρνησις έδαπάνησεν, από τοῦ 1924 μέχρι τοῦ 1930, ἐκ τῶν Γενικῶν Προϋπολογισμῶν τοῦ Κράτους διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πρώτου Προσφυγικοῦ Δανείου, δρχ. 1.094.905.590.

β') Δάνειον Συνοικισμοῦ Νέας Σμύρνης τοῦ 1926.

Τὸ δάνειον τοῦτο, οὔτινος τὸ πραγματοποιηθῆν κεφάλαιον ἀνήρχετο εἰς 2.000.000 δραχμάς, συνήφθη τὸ 1926 μὲ τόκον 7% διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ συνοικισμοῦ Νέας Σμύρνης. Τὸ δάνειον τοῦτο ἐξωφλήθη κατὰ τὴν οικονομικὴν χρῆσιν 1929 - 1930, ὡς κυμαινόμενον χρέος τοῦ Δημοσίου. Παραθέτομεν κάτωθι τὸν πίνακα τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ :

ΠΙΝΑΞ 8.

Έτος	Υπηρεσία
1927 - 28	140.000
1928 - 29	140.000
1929 - 30	182.580
Σύνολον	462.580

* Προσθετέον εἰς τὰ ποσὰ ταῦτα ἑξακτὸν χρεολύσιον 2.500.000 δρχ. διὰ τὴν χρῆσιν 1927 - 28 καὶ 15.000.000 δρχ. διὰ τὰς χρήσεις 1928 - 29 καὶ 1929 - 30, μὴ συμπεριλαμβανόμενον ὁμῶς ἐνταῦθα, καθόσον προερχόμενον ἐξ εἰσπράξεων χρεῶν προσφύγων.

Ἦτοι, τὸ Δημόσιον ἐδαπάνησε διὰ τὸ Δάνειον Συνοικισμού Νέας Σμύρνης (κεφάλαιον καὶ ὑπηρεσία αὐτοῦ) δρχ. 2.462.580.

γ') Δάνειον Ἑταιρείας «Τέκτων» τοῦ 1927.

Τὸ 1926, τὸ Δημόσιον συνεβλήθη μετὰ τῆς οἰκοδομικῆς ἑταιρείας «Τέκτων», ἣτις ἀνέλαβε τὴν ἀνέγερσιν διαφόρων προσφυγικῶν ἰδρυμάτων, οἰκιῶν, νοσοκομείων, ὀρφανοτροφείων κλπ. Πρὸς πληρωμὴν τῆς δαπάνης τῶν ἔργων αὐτῶν, τὸ Δημόσιον ἀντὶ μετρητῶν ὤφειλε νὰ καταβάλλῃ, συμφώνως τῇ Συμβάσει, ὁμολογίας ἐσωτερικοῦ δανείου ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθησομένου. Τὸ ἐν λόγῳ δάνειον ἐξεδόθη ὄντως τὸ 1926 μὲ τόκον 9%. Εἶναι ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου 100.000.000 δρχ., μέχρι δὲ τῆς 1^{ης} Ἰανουαρίου 1930 εἶχε τεθῆ εἰς κυκλοφορίαν κεφάλαιον δι' ὁμολογιῶν ἀξίας 19.864.500 δρχ. Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα ἀναγράφεται ἡ μέχρι τοῦδε ὑπηρεσία τοῦ ἐν λόγῳ δανείου:

ΠΙΝΑΞ 9.

Ἔτος	Ἑπηρεσία		
	Τόκος	Χρεολύσιον	Σύνολον
1928 - 29	700.000	—	700.000
1929 - 30	1.231.456	—	1.231.456
1930 - 31	2.770.000	1.140.000	3.910.000
Σύνολον	4.701.456	1.140.000	5.841.456

Ἦτοι, τὸ Δημόσιον ἐδαπάνησε διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου αὐτοῦ, μέχρι καὶ τῆς οἰκονομικῆς χρήσεως 1930 - 31, δρχ. 5.841.456.

δ') Προσφυγικὸν Δάνειον Σταθεροποιήσεως τοῦ 1928.

Κατὰ Μάρτιον τοῦ 1927, ἡ Ἐπιτροπὴ Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων ἀνεκοίνου εἰς τὴν Δημοσιονομικὴν Ἐπι-

τροπήν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ὅτι τὸ ἔργον τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ πλήρως, ἄνευ νέου δανείου 5 ἑκατ. λιρῶν Ἀγγλίας, προσέθετε δὲ ὅτι, πρὸς τοῦτο ἀπαραίτητος ἦτο ἡ λεπτομερὴς ἐξέτασις τῆς καταστάσεως τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἑλλάδος. Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἀβενόλ, ἐλθόντος εἰς Ἑλλάδα κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1927, ἡ συγκέντρωσις τῶν ἀναγκαιουσῶν πληροφοριῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὰς προσπάθειάς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἰσοζυγίου τοῦ Προϋπολογισμοῦ, ἐπετεύχθη μέχρι τοῦ Μαΐου 1927, οὕτως ὥστε ἡ Δημοσιονομικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν νὰ δυνηθῆ νὰ ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα τοῦ αἰτουμένου νέου δανείου κατὰ τὰς συνεδριάσεις τοῦ Ἰουνίου 1927.

Ταῦτοχρόνως ὅμως, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπηύθη πρὸς τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν αἰτησιν περὶ ἐγκρίσεως κατ' ἀρχὴν τῆς ἐκδόσεως νέου δανείου, πρὸς πλήρη νομισματικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς Ἑλλάδος, τῇ συνδρομῇ τῆς Δημοσιονομικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν.

Ἡ Δημοσιονομικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπεφάνθη τότε, συνελθούσης τῆς συνόδου τοῦ Ἰουνίου 1927, ὅτι πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ποθουμένων, ἀπηταιτο δάνειον 9 ἑκατομμυρίων λιρῶν, ἐξ ὧν 3 ἑκατ. £ θὰ προωρίζοντο διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων, ἕτερα 3 ἑκατ. £ θὰ διετίθεντο διὰ τὴν ἐξόφλησιν τῶν ἐλλειμάτων τῶν μέχρι τότε Προϋπολογισμῶν, καὶ τὰ ὑπόλοιπα 3 ἑκατ. £ διὰ τὴν ἐνίσχυσιν μιᾶς νέας ἐκδοτικῆς τραπεζῆς.

Οὕτως, ὅσον ἀφορᾷ τὸ προσφυγικὸν ζήτημα, ἡ Δημοσιονομικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπεφάνθη ὅτι, ἀντὶ τῶν κατ' ἀρχὰς αἰτηθέντων 5 ἑκατομμυρίων £, 3 ἑκατ. λίραι θὰ ἐπῆρκουν

διὰ τὸ ἐπείγον ἔργον τῆς ἀποκαταστάσεως κατὰ τὰ δύο προσεχῆ ἔτη.

Μετὰ ἐπίμονον ἐξέτασιν τοῦ ὄλου προβλήματος τῆς οἰκονομικῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἑλλάδος, ὑπεγράφη κατὰ τὴν Συνέλευσιν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 1927 Πρωτόκολλον, περιλαμβάνον τὸ πλήρες σχέδιον τῆς σταθεροποιήσεως καὶ τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐκδόσεως τριμεροῦς δανείου ἐξ 9 ἑκατομμυρίων λιρῶν. Τὸ Πρωτόκολλον τοῦτο ἐκυρώθη διὰ τοῦ ἀπὸ 10 Νοεμβρίου 1927 Νομοθετικοῦ Διατάγματος καὶ διὰ τοῦ Νόμου 3423 τῆς 7 Δεκεμβρίου 1927.

Ἐπειδὴ ὅμως, ἐν τῷ μεταξύ, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπέτυχε συμφωνίαν μετὰ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὸ ζήτημα τῶν πολεμικῶν χρεῶν καί, δυνάμει τῆς συμφωνίας αὐτῆς, δάνειον 12.167.073 δολλαρίων ἤτοι περίπου 2 1/2 ἑκατ. λιρῶν Ἀγγλίας, τὸ ἀνάλογον ποσὸν ἐξεπέσθη ἀπὸ τὸ ἀρχικῶς ἐγκριθέν ὑπὸ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν κεφάλαιον τοῦ Δανείου Σταθεροποιήσεως, τὸ ὁποῖον οὕτω περιωρίσθη ἀπὸ 9 εἰς 6 1/2 ἑκατ. λιρῶν.

Τὴν 30 Ἰανουαρίου τοῦ 1928 ὑπεγράφησαν τέλος αἱ δύο Συμβάσεις περὶ τοῦ δανείου, αἱ κυρωθεῖσαι διὰ τοῦ ἀπὸ 29 Μαρτίου 1928 Διατάγματος καὶ οὕτω, τὸ «διεθνές» αὐτὸ δάνειον, ἐξεδόθη εἰς δημοσίαν ἐγγραφήν, εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς πέντε ἀγορὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ¹, κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1928.

Τὸ Τριμερὲς Δάνειον Σταθεροποιήσεως, μὲ τόκον 6 0/0 πληρωτέον εἰς χρυσὸν δι' ἑξαμηνιαίων τοκομεριδίων (1 Φεβρουαρίου καὶ 1 Αὐγούστου), ἐξεδόθη πρὸς 91 0/0 ἐξ ὧν 5 0/0 διετέθησαν διὰ τὰ ἔξοδα ἐκδόσεως ἐν γένει

¹ Ἦτοι: Λονδίνου, Νέας Ὑόρκης, Ζυρίχης, Μιλάνου καὶ Στοκχόλμης.

τοῦ δανείου. Διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ δανείου αὐτοῦ, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις παρέσχεν ὡς ἐγγύησιν, τὰς μέχρι τῆς 15 Σεπτεμβρίου 1927 τελούσας ὑπὸ τὴν Διεθνῆ Οἰκονομικὴν Ἐπιτροπὴν δημοσίας προσόδου, ἐφ' ὅσον τὸ προῖον τῶν προσόδων τούτων δὲν ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δανείων, τῶν ἐχόντων προτεραιότητα ἐπὶ τῶν εἰρημένων προσόδων. Ἐὰν ἀποδειχθῇ ἐν τῇ μέλλοντι, ὅτι τὸ προῖον τῶν ὡς ἄνω προσόδων, μετ' ἀφαίρεσιν τοῦ τμήματος, τοῦ ἀπαιτουμένου διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δανείων τῶν ἐχόντων προτεραιότητα ἐπ' αὐτῶν, εἶναι κατώτερον τοῦ 150 % τοῦ ἡμίσεως τοῦ ἐτησίου ποσοῦ τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Δανείου Σταθεροποιήσεως, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, κατόπιν σχετικῆς προσκλήσεως ὑπὸ τῆς Διεθνούς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν, νὰ παραχωρήσῃ προσθέτους προσόδους ἢ ἀξίας τῆς ἐκλογῆς τῆς, μέχρις ἐξασφαλίσεως τῶν ἀνωτέρω ὄρων.

Ἡ ὑπηρεσία τοῦ δανείου ἀνελήφθη ὑπὸ τῆς Διεθνούς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἡ διάρκεια τοῦ δανείου εἶναι τεσσαρακονταετῆς, μέχρι τοῦ 1968, ἡ δὲ ἐξόφλησις αὐτοῦ θὰ γίνῃ δι' ἑξαμηνιαίων κληρώσεων (1 Ἰουνίου καὶ 1 Δεκεμβρίου) διὰ συνθέτου χρεολυσίου, ὑπολογισθέντος οὕτως ὥστε ἡ ἐξόφλησις τοῦ ὄλου δανείου νὰ γίνῃ μετὰ 40ετίαν. Ἀπὸ τῆς 1 Αὐγούστου 1938, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δικαιούται, νὰ προβῇ εἰς ὀλικὴν ἢ μερικὴν ἐξαγορὰν τῶν τότε ἐν κυκλοφορίᾳ ὁμολογιῶν τοῦ δανείου. Τὸ ὀνομαστικὸν κεφάλαιον αὐτοῦ εἶναι 4.070.960 λίραι Ἀγγλίας καὶ 17 ἑκατομμύρια δολλάρια. Εἰς τὰ ποσὰ ταῦτα, δεόν νὰ προσθέσωμεν τό, κατόπιν τῆς συμφωνίας μετὰ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐπὶ τῶν πολεμικῶν μας χρεῶν, χορηγηθὲν ἡμῖν

δάνειον 12.167.073 δολλαρίων, ἕνα συμπληρωθῆ τὸ ἀρχικῶς αἰτηθὲν ποσὸν τῶν 9 ἑκατ. λιρῶν. Τὸ ἀμερικανικὸν αὐτὸ δάνειον ἐδόθη μὲ τόκον 4% εἰς τὸ ἄρτιον, καὶ εἶναι ἐξοφλητέον ἐντὸς εἰκοσαετίας, ἦτοι μέχρι τοῦ 1948. Ἐκ τῶν 4.070.960 λιρῶν, αἱ 3.370.960 λίραι ἐξεδόθησαν εἰς τὸ Λονδίνον, αἱ 400.000 εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ αἱ 300.000 εἰς τὴν Σουηδίαν. Ἐκ τῶν 17 ἑκατομμυρίων δολλαρίων τὰ 15 ἑκατ. ἐξεδόθησαν εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην καὶ τὰ 2 ἑκατ. εἰς τὴν Ἑλβετίαν.

Εἰδικῶς, ἐκ τοῦ ὄλου αὐτοῦ δανείου τὸ ἕν τρίτον, ὡς γνωστόν, διετέθη διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων, εἰσεπράχθη δὲ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων. Τὸ ἕν λόγῳ τρίτον τοῦ δανείου ἀποτελεῖται ἐκ £ 582.450 καὶ ἐκ \$ 12.167.073 ἢ £ 2.500.000.

Τὸ καθαρὸν προῖδον τῶν ὡς ἄνω ποσῶν ἀνῆλθεν εἰς:

Λίρας Ἀγγλίας	499.759 καὶ
»	» 2.498.565

ἦτοι ἐν τῷ συνόλῳ £ 2.998.324

Ἐκ τοῦ κεφαλαίου τοῦ ὄλου Δανείου Σταθεροποιήσεως, ἀπέμεινεν ἐν κυκλοφορίᾳ τὴν 1 Ἰανουαρίου 1930, ὑπόλοιπον £ 4.044.400 ἢ δραχ. 1.516.650.000 καὶ \$ 16.438.003 ἢ δραχ. 1.266.712.500. Ἐκ δὲ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Δανείου πρὸς 4% (12.167.000 \$), ἀπέμεινεν ὑπόλοιπον ἐν κυκλοφορίᾳ \$ 11.841.747 ἢ δραχ. 912.525.000.

Εἰς τὸν κάτωθι πίνακα παραθέτομεν τὰς διακυμάνσεις τῶν ὁμολογιῶν τοῦ Δανείου Σταθεροποιήσεως εἰς τὰ Χρηματιστήρια Ἀθηνῶν καὶ Λονδίνου, ὡς καὶ τὸν ἀντίστοιχον τόκον κεφαλαιοποιήσεως:

ΠΙΝΑΞ 10.

Έτος	Χρηματιστήρια				Όνομαστική τιμή εις δεξ.	Έτησια Τοκομερίδια		
	Αθηνών		Λονδίνου			Εις δεξ.	Εις £	
	Τιμή (εις δεξ.)	Απόδο- σις	Τιμή εις £ τοίς %	Απόδο- σις				
1929	Ανωτάτη	6.900.—	6.52	93 3/4	6.40	7.500 (20 £)	450	1.4/—
	Μέση	6.658.26	6.76	89.13	6.73			
	Κατωτάτη	6.500.—	6.92	84.—	7.14			

Τέλος, εις τούς έπομένους πίνακας περιλαμβάνομεν τήν μέχρι τουδε ύπηρεσίαν του έν λόγω δανείου, σχετικώς βεβαίως με τó τμήμα, τó διατεθέν διά τήν προσφυγικήν άποκατάστασιν (ήτοι τας 582.450 £ πρòς 6 % και τὰ 12.167.073 \$ πρòς 4 %). Έχομεν ούτω, διά τó τμήμα Δανείου Σταθεροποιήσεως εις λίρας και δολλάρια: ¹.

ΠΙΝΑΞ 11.

Έτος	Υπηρεσία		
	Τόκος	Χρεολύσιον	Σύνολον
1928 - 29	13.044.556	698.868	13.743.424
1929 - 30	13.030.869	1.465.236	14.496.105
1930 - 31	12.941.507	1.558.207	14.499.714
Σύνολον	39.016.932	3.722.311	42.739.243

Διά δè τó τμήμα Αμερικανικοῦ Δανείου επί των πολεμικῶν μας χρεῶν :

ΠΙΝΑΞ 12.

Έτος	Υπηρεσία		
	Τόκος	Χρεολύσιον	Σύνολον
1929 - 30	18.758.837	15.494.889	34.253.726
1930 - 31	36.580.272	32.069.024	68.649.296
Σύνολον	55.339.109	47.563.913	102.903.022

¹ Οι αριθμοί των κάτωθι πινάκων μετ έδόθησαν, λίαν ευγενώς, υπό τής Γενικής Διευθύνσεως Δημοσίου Λογιστικοῦ.

Και επομένως διὰ τὴν ὄλην ὑπηρεσίαν :

ΠΙΝΑΞ 13.

Ἔτος	Ὑπηρεσία		
	Τόκος	Χρεολύσιον	Σύνολον
1928 - 29	13.044.556	698.868	13.743.424
1929 - 30	31.789.706	16.960.125	48.749.831
1930 - 31	49.521.779	33.627.231	83.149.010
Σύνολον	94.356.041	51.286.224	145.642.265

Δηλαδή ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐδαπάνησεν ἀπὸ τοῦ 1928 μέχρι τοῦ 1930, ἐκ τῶν Γενικῶν Προϋπολογισμῶν τοῦ Κράτους, διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Προσφυγικοῦ Δανείου Σταθεροποιήσεως, δραχμὰς 145.642.265.

*
* *

II. Δάνεια πρὸς τακτοποίησιν περιουσιακῶν ζητημάτων τῶν προσφύγων.

Τὰ δάνεια αὐτὰ εἶναι τέσσαρα τὸν ἀριθμὸν. Ἐξ αὐτῶν, τὸ ἐν ἀφορᾷ τοὺς μεταναστεύσαντας Ἑλληνας ἐκ Βουλγαρίας καὶ τοὺς ἐξ Ἑλλάδος Βουλγάρους, τὰ ἕτερα δύο τοὺς ἀνταλλαξίμους Ἑλληνας τῆς Τουρκίας καὶ τοὺς Τούρκους ἀνταλλαξίμους ἐξ Ἑλλάδος, τὸ δὲ τελευταῖον τοὺς ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνας Ὑπηκόους.

α') Δάνειον Ἑλληνοβουλγαρικῆς Μεταναστεύσεως τοῦ 1923. Ὑποχρέωσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν Βουλγαρικὴν Κυβέρνησιν, 1929.

Εἰς τὴν Ἑλληνοβουλγαρικὴν Σύμβασιν, τὴν ὑπογραφεύσαν ἐν Νεϊγὺ τὴν 14/27 Νοεμβρίου τοῦ 1919, προεβλέπετο ἡ ἐκούσια καὶ ἀμοιβαία μετανάστευσις τῶν Ἑλληνοβουλγαρικῶν πληθυσμῶν. Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς Συμβάσεως ταύτης ἐξεδόθη ὁ Νόμος 2780 τῆς 7 Ἰουνίου

1922. Διὰ τοῦ Νόμου αὐτοῦ ἐρρυθμίζοντο τὰ τῆς ἀποδόσεως τῶν καταληφθέντων ἀκινήτων τῶν μεταναστευόντων πληθυσμῶν εἰς τοὺς δικαιοῦχους αὐτῶν, τὰ τῆς ἐντὸς ὠρισμένων προθεσμιῶν ὑποχρεωτικῆς πωλήσεως ἢ ἐκκαθάρισεως διὰ τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἀκινήτων τούτων, καὶ ἐν περιπτώσει μὴ πραγματοποιήσεως αὐτῶν, τὰ τῆς περιελεύσεως τῶν ἐν λόγῳ ἀκινήτων εἰς τὴν πλήρη κυριότητα τοῦ Δημοσίου εἰς οὗ τὸ ἔδαφος κεῖνται, ἐπὶ τῇ καταβολῇ τῆς ἀξίας των εἰς τὴν Μικτὴν Ἐπιτροπὴν, κατὰ τὴν γενησομένην ὑπὸ ταύτης ἐκτίμησιν.

Ἐπὶ τῇ βάσει καὶ εἰς ἐκτέλεσιν τούτων, ἐνεκρίθη τὴν 8 Δεκεμβρίου 1922 τὸ «οἰκονομικὸν πρόγραμμα» τῆς ἐκουσίας Ἑλληνοβουλγαρικῆς μεταναστεύσεως, καὶ ὑπεγράφη ἐν Γενεύῃ τὴν 9 Δεκεμβρίου 1927 ἡ Συμφωνία μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Βουλγαρίας, ἡ γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Καφαντάρη-Μολῳφ. Διὰ τῶν ὡς ἄνω συμβάσεων, ὡς καὶ διὰ τῶν ἐπακολουθούντων πολλαπλῶν σχετικῶν ἐκτελεστικῶν Διαταγμάτων καὶ Νομοθετικῶν Διαταγμάτων, ἐρρυθμίσθησαν, ἐτροποποιήθησαν καὶ συνεπληρώθησαν τὰ τῆς ἐκδόσεως ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεων Ἑλλάδος καὶ Βουλγαρίας τῶν τίτλων, δι' ὧν θὰ ἐγίνετο ἡ καταβολὴ τῶν καθοριζομένων ὑπὸ τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ἀποζημιώσεων. Εἰδικῶς ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα, καθωρίσθη ἡ ἐκδοσις δανείου ἀποτελοῦντος «μέρος τοῦ Δημοσίου Χρέους τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν τίτλον «Δάνειον τῆς Ἑλληνοβουλγαρικῆς Μεταναστεύσεως τοῦ 1923», μὲ τόκον 6% καταβλητέον δι' ἑξαμηνιαίων τοκομεριδίων (1 Ἰανουαρίου καὶ 1 Ἰουλίου) καὶ ὀνομαστικὸν κεφάλαιον μέχρις 800.000.000 δραχμῶν, ποσὸν μέχρι τοῦ ὁποίου θὰ ἀνήρχοντο καθ' ὑπολογισμοὺς αἱ αἰτήσεις τῶν δικαιουμένων ἀποζημιώσεως.

Ἡ χρεολυτικὴ ἀπόσβεσις τοῦ δανείου αὐτοῦ θὰ συν-

τελεσθῆ ἐντὸς 15 ἐτῶν διὰ συνθέτου χρεολυσίας, πραγματοποιομένης δι' ἑξαμηνιαίων κληρώσεων εἰς τὸ ἄρτιον, ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικοῦ χρεολυτικοῦ πίνακος.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὅπως καὶ ἡ Βουλγαρικὴ, ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς εἰς τὸ ἄρτιον ἐξοφλήσεως τοῦ ὄλου ἢ τμήματος τοῦ δανείου τῆς, καθ' οἵανδήποτε στιγμὴν θελήσει, κατόπιν ἀπλῆς προειδοποιήσεως ἐνὸς μηνός.

Μέχρι τῆς 1 Ἰανουαρίου 1930 ἐκυκλοφόρουν ἤδη, ἐκ τοῦ ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου τοῦ δανείου αὐτοῦ, τίτλοι ἀξίας 419.684.500 δρχ. Οἱ τίτλοι οὗτοι εἰσῆχθησαν πρὸς διαπραγμάτευσιν εἰς τὸ Χρηματιστήριον Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς 2 Σεπτεμβρίου 1929. Ἴδου ὁ πίναξ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ δανείου τούτου ἀπὸ τοῦ 1922 μέχρι τοῦ 1930:

ΠΙΝΑΞ 14.

Ἔτος	ὑπηρεσία		
	Τόκος	Χρεολύσιον	Σύνολον
1924 - 25	1.200.000	—	1.200.000
1925 - 26	600.000	—	600.000
1926 - 27	3.600.000	—	3.600.000
1927 - 28	19.350.000	—	19.350.000
1928 - 29	30.000.000	—	30.000.000
1929 - 30	34.687.000	34.100.000	68.787.000
1930 - 31	41.221.500	36.200.000	77.421.500
Σύνολον	130.658.500	70.300.000	200.958.500

Δυναμίει ὁμως τῆς ὑπογραφείσης ἐν Γενεύῃ Συμφωνίας τῆς 9 Δεκεμβρίου 1927 ἄρθρ. 5, «εὐθὺς ὡς ὅλοι οἱ ὀριστικοὶ τίτλοι (ἢ ἀριθμὸς τούτων ἐπαρκῆς ὅπως δικαιολογήσῃ κατὰ τὴν γνώμην τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς τὸ μέτρον τοῦτο) θὰ ἔχωσιν ἐκδοθῆ . . . ἢ Μικτὴ Ἐπιτροπὴ θὰ καθορίσῃ τὸ σύνολον . . . τοῦ ὀφειλομένου ὑπολοίπου ὑπὸ τοῦ χρεωστοῦντος Κράτους . . . Ἡ Μικτὴ

Ἐπιτροπῇ θὰ ὑπολογίσῃ τὴν ἑξαμηνιαίαν ὑπηρεσίαν τοῦ συνόλου τούτου, καὶ τὸ χρεωστοῦν Κράτος θέλει ἐμβάσει εἰς μίαν οὐδετέραν Τράπεζαν . . . γραμματῖα φέροντα χρονολογίαν 15 Δεκεμβρίου καὶ 15 Ἰουνίου κατὰ λόγον ἑνὸς γραμματίου δι' ἐκάστην ἑξαμηνιαίαν καταβολήν». Τοῦτέστιν, ἡ Μικτὴ Ἐπιτροπῇ θὰ συγκρίνῃ τὰ ἐκάστοτε ποσὰ τῶν ἐκδιδομένων ὑπὸ τῶν δύο Κυβερνήσεων τίτλων, ὡς καὶ τὴν ἀντίστοιχον ὑπηρεσίαν αὐτῶν, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τῆς ὑπηρεσίας θὰ καταβάλληται ἑξαμηνιαίως ὑπὸ τοῦ ὀρισθέντος χρεώστου Κράτους. Οὕτω, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις κατέβαλεν ἤδη ἀπὸ τοῦ 1929 τὰ κάτωθι ποσά:

ΠΙΝΑΞ 15.

Ἔτος	Ἑπηρεσία		
	Τόκος	Χρεολύσιον	Σύνολον
1929 - 30	40.162.500	22.500.000	62.662.500
1930 - 31	50.000.000	28.350.000	78.350.000
Σύνολον	90.162.500	50.850.000	141.012.500

Ἐὰν προσθέσωμεν τὰ ποσὰ τῶν πινάκων 14 καὶ 15, ἔχομεν σύνολον 341.971.000 δρχ. Τὸ ποσὸν τοῦτο ἀνέγραψεν ὅθεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἰς τοὺς Γενικοὺς Προϋπολογισμοὺς τοῦ Κράτους, ἀπὸ τοῦ 1922 μέχρι τοῦ 1930-31, διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου τοῦ ἐκδοθέντος πρὸς τακτοποίησιν τῶν περιουσιακῶν ζητημάτων τῶν προσφύγων, τῶν προκυψάντων ἐκ τῆς ἐκουσίας καὶ ἀμοιβαίας Ἑλληνοβουλγαρικῆς Μεταναστεύσεως.

β') καὶ γ')— Δάνεια πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν ἐξ ἀνταλλαγῆς Προσφύγων. (Ἀνταλλαξίμων) 8 % 1926-1928 καὶ 6 % 1928.

Δυναμίει τῆς ἀπὸ 30 Ἰανουαρίου 1923 Συμβάσεως τῆς Λωζάννης, τῆς ἀφορώσης τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν Ἑλλη-

νοτουρκικῶν πληθυσμῶν, ἢ ἀκίνητος ἀγροτική ἢ ἀστική περιουσία ἢ ἀνήκουσα εἰς πρόσωπα ὑπαχθέντα εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν, θέλει ἐκκαθαρισθεῖ ὑπὸ τῆς προβλεπομένης Μικτῆς Ἐπιτροπῆς, συμφώνως πρὸς τὰς εἰδικὰς διατάξεις τῆς Συμβάσεως. Ἡ ἐν λόγῳ Ἐπιτροπὴ μετὰ ἐξακριβωσιν, ἔλεγχον τῶν δηλώσεων τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ ἐκτίμησιν τῶν ἐγκαταληφθεισῶν περιουσιῶν, θὰ παραδίδῃ «εἰς τὸν ἐνδιαφερόμενον ἰδιοκτῆτην δῆλωσιν, ἀναγράφουσαν τὸ εἰς αὐτὸν ὀφειλόμενον ποσὸν ἐκ τῆς στερήσεως τῆς περιουσίας του Ὁ εἰρημένος ἰδιοκτῆτης θὰ δικαιουται κατ' ἀρχὴν, νὰ λάβῃ ἐν τῇ χώρᾳ ἔνθα μεταναστεύει καὶ διὰ τὰ ποσά, ἅτινα τῷ ὀφείλονται, περιουσίαν ἴσης ἀξίας καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως, οἷα ἢ παρ' αὐτοῦ ἐγκαταληφθεῖσα» (ἄρθρ. 14).

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ προβλεπομένη εἰς τὴν Σύμβασιν τῆς Λωζάννης ἐκτίμησις τῶν ἐγκαταληφθεισῶν περιουσιῶν ὑπὸ τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ἀπεδείχθη ἂν μὴ ἀδύνατος, πάντως ἐξόχως βραδεῖα καὶ δυσχερής, ἡ Μικτὴ Ἐπιτροπὴ ἐξέδωκε τὴν VIII αὐτῆς ἀπόφασιν τῆς 7 Δεκεμβρίου 1923 καὶ τὴν τροποποιούσαν αὐτὴν ἀπόφασιν τῆς 21 Ἰουνίου 1924, δυνάμει τῶν ὁποίων αἱ ἀκίνητοι περιουσίαι τῶν ὑπαχθέντων εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν προσώπων, περιήλθον εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ὁποίας κεῖνται, ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τῶν ὑποχρεώσεων τῶν δύο Κυβερνήσεων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ ἄρθρον 14 τῆς Συμβάσεως (ὡς ἀνωτέρω).

Ἐπειδὴ προσθέτως, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἠσθάνθη τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην τῆς ἀμέσου παροχῆς χρηματικῆς ἀρωγῆς εἰς τοὺς πρόσφυγας, καὶ ἐπειδὴ, κατόπιν τῶν ἐν τῇ Βουλῇ καὶ τῷ Τύπῳ συζητήσεων, ἀπεφάσισε τὴν προσωρινὴν ἀποζημίωσιν τῶν ἀνταλλαξίμων προσφύγων

ἀπέναντι τῆς ἀξίας τῆς ἐγκαταληφθείσης περιουσίας των, ἐπὶ τῇ βάσει προσωρινῆς διοικητικῆς ἐξακριβώσεως καὶ ἐκτιμήσεως τῶν ἐν λόγῳ περιουσιῶν, κατηρτίσθησαν καὶ ὑπεγράφησαν μεταξὺ τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος τρεῖς Συμβάσεις (5^{ης} Μαΐου 1925 κωδικοποιηθεῖσα μετ' ἄλλων ἐξ συμπληρωματικῶν Συμβάσεων εἰς ἑνιαῖον κείμενον τὴν 31^{ην} Αὐγούστου 1927, 14^{ης} Ἀπριλίου 1928 καὶ 26^{ης} Νοεμβρίου 1928), δι' ὧν ἐρρυθμίσθη τὸ ὄλον ζήτημα τῆς ἀποζημιώσεως τῶν ἀνταλλαξίμων προσφύγων ὡς κάτωθι :

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐξεχώρισε καὶ παρέδωκεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος, πάντα τὰ δικαιώματά της ἐπὶ τῶν ἐξ ἀνταλλαγῆς κτημάτων, ἡ δὲ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀνέλαβε τὴν διαχείρισιν καὶ ἐκποίησιν τῶν κτημάτων αὐτῶν, ἵνα ἐκ τοῦ προϊόντος τῆς πωλήσεως των καὶ ἐκ τῶν εἰσοδημάτων των, χορηγήσῃ τὰς ἀποζημιώσεις εἰς τοὺς ἀνταλλαξίμους δικαιοῦχος. Ἴνα δὲ καταβληθοῦν τὸ ταχύτερον αἰ ἐν λόγῳ ἀποζημιώσεις εἰς τοὺς ἐν ἀνάγκῃ ἀμέσου οἰκονομικῆς ἀρωγῆς εὐρισκομένους πρόσφυγας, παρεχωρήθη συγχρόνως εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως ἀνωνύμων ὁμολογιῶν, ἡγγυημένων ὑπὸ τοῦ Δημοσίου καὶ ἀντιπροσωπευουσῶν ποσὸν μέχρι τῶν $\frac{3}{4}$ τῆς ἀξίας τῶν περιελθόντων εἰς αὐτὴν καὶ ἐγγεγραμμένων εἰς τὸ Γενικὸν Κτηματολόγιόν της ἐξ ἀνταλλαγῆς κτημάτων.

Ἐμπεριστατωμένη μελέτη τοῦ ὄλου ζητήματος ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Ὑποδιοικητοῦ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κ. Ἐμμ. Τσουδεροῦ εἰς τὸ βιβλίον του «Ἡ ἀποζημίωσις τῶν ἀνταλλαξίμων» (1927). Ὡσαύτως τὸ ζήτημα εὐρίσκειται ἀναλελυμένον εἰς τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἀθ. Πρωτονο-

ταρίου «Τὸ Προσφυγικὸν Πρόβλημα ἀπὸ Ἱστορικῆς, Νομικῆς καὶ Κρατικῆς ἀπόψεως» (1929).

Δυνάμει ὅθεν τῆς Α' Συμβάσεως, ἐξεδόθη τὸ 1926 δάνειον μὲ τόκον 8^ο/_ο, πληρωτέον δι' ἑξαμηνιαίων τοκομεριδίων (1 Ἰανουαρίου καὶ 1 Ἰουλίου) ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου μέχρι 3.000.000.000 καὶ κατόπιν 3.500.000.000 δρχ. Τὸ 1928, δυνάμει τῆς Β' Συμβάσεως Δημοσίου καὶ Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, ἐγένετο νέα ἔκδοσις δανείου ἀνταλλαξιμῶν μὲ τόκον 8^ο/_ο ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου δραχμῶν 2.500.000.000. Δυνάμει τέλους τῆς Γ' Συμβάσεως τῆς κυρωθείσης ὑπὸ τοῦ Νόμου 4119 τῆς 26 Μαρτίου 1929, ἐγένετο καὶ τρίτη ἔκδοσις δανείου ἀνταλλαξιμῶν μὲ τόκον 6^ο/_ο ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου μέχρι 1.650.000.000 δραχμῶν. Διὰ τῆς τρίτης αὐτῆς Συμβάσεως ὠρίσθη ὅτι, «αἱ δι' οἵανδήποτε αἰτίαν εἰς δικαιούχους ἀνταλλαξιμῶν πρόσφυγας χορηγούμεναι ὁμολογίαι ἀπὸ 26 Νοεμβρίου 1928 καὶ μετέπειτα θὰ φέρωσιν ἀντὶ 8^ο/_ο ἐπιτόκιον 6^ο/_ο». Τοῦτέστιν, ἀπὸ τῆς ὡς ἄνω ἡμερομηνίας ἔπαυσεν τελειωτικῶς ἡ διανομὴ ὁμολογιῶν μὲ τόκον 8^ο/_ο καὶ ἤρχισεν ἡ εἰς τοὺς δικαιούχους ἀνταλλαξιμῶν χορήγησις ὁμολογιῶν ἐκ τοῦ νέου δανείου πρὸς 6^ο/_ο. Διαιρεῖται ὡς ἐκ τούτου τὸ ὅλον δάνειον πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν ἐξ ἀνταλλαγῆς προσφύγων, εἰς δύο δάνεια: τὸ Δάνειον 8^ο/_ο 1926 - 28 ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου 6.000.000.000 δραχμῶν, καὶ τὸ Δάνειον 6^ο/_ο 1928 ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου 1.650.000.000 δραχμῶν.

Ὑπογραφείσης τέλους τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς Συμφωνίας τῆς 10^{ης} Ἰουνίου 1930, τῆς ρυθμιζούσης τὸ ζήτημα τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν ἀνταλλαξιμῶν περιουσιῶν, καὶ εἴτα γενομένης ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποδεκτῆς τῆς Γνωματεύσεως τῶν Οὐδετέρων τῆς 12^{ης} Ἰουνίου 1930 περὶ συμψη-

φισμοῦ τῶν ἀνταλλαξίμων περιουσιῶν, ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως παύσουν ἐκδιδόμεναι νέαι ὁμολογίαι καὶ τῶν δύο δανείων ἀποζημιώσεως τῶν ἀνταλλαξίμων. Σημειωτέον, ὅτι μέχρι τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1930, ἐπὶ ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου 7.650.000.000 δρχ. τῶν δύο δανείων ὁμοῦ, εἶχον χορηγηθῆ καὶ ἐκυκλοφόρουν ἀκόμη ὁμολογίαι ἀξίας 4.607.737.000 δρχ. διανεμόμεναι ὡς ἑξῆς :

Δάνειον 8 ⁰ / ₀	3.500 ἑκατ.	2.935.220.000
» 8 ⁰ / ₀	2.500 ἑκατ.	735.066.000
» 6 ⁰ / ₀	1.650 ἑκατ.	937.451.000
	ἦτοι ἐν ὄλφ	<u>4.607.737.000</u>

Προσθέτομεν ἤδη χρονογραφικῶς καὶ μόνον, ὅτι κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς διαχειριστρίας Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἡ ἀξία τῶν ἐγκαταληφθεισῶν ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀκινήτων περιουσιῶν, τῶν ὑπεγγύων εἰς τὸ ἐν λόγῳ δάνειον, ἀνέρχεται εἰς 4 περίπου δισεκατομμύρια δραχμῶν.

Διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ συνόλου τῶν οὕτω ἐκδοθεισῶν ὁμολογιῶν τῶν δανείων 8⁰/₀ καὶ 6⁰/₀ ὠρίσθησαν: α) τὰ μεταδιεασθέντα εἰς τὴν κυριότητα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐξ ἀνταλλαγῆς κτήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων συνιστᾶται νόμιμος ὑποθήκη ὑπὲρ τῶν ὁμολογιούχων, β) τὸ ἐνεργητικὸν ὅπερ θὰ προκύψῃ ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου, ἐκ τῆς ὑπὸ τῆς Ε. Α. Π. διαθέσεως τῶν 3.000.000 £ τοῦ Προσφυγικοῦ Δανείου Σταθεροποιήσεως, καὶ τὸ ὁποῖον θὰ χρησιμοποιοθῆ πρὸς ἀπόσβεσιν τῶν ὁμολογιῶν τῶν διατεθεισῶν πρὸς ἀποζημιώσιν ἀστῶν προσφύγων κλπ.

Αἱ ὁμολογίαι τῶν Δανείων τῶν Ἀνταλλαξίμων ἀπολαύουν προνομίων. Οὕτω, εἶναι ἀπηλλαγμέναι παντὸς φόρου συνθετικοῦ ἢ ἀναλυτικοῦ, παρόντος ἢ μέλλοντος, εἰσάγονται εἰς τὸ Χρηματιστήριον ἀπλῆ αἰτήσῃ τῆς Ἐθνικῆς

Τραπέζης άνευ τών διατυπώσεων του Νόμου, ιδίαι δὲ εἶναι δεκταί εἰς τὴν ὀνομαστικὴν των τιμῶν 1) εἰς πληρωμὴν μέχρι τοῦ συνόλου τοῦ τιμήματος τῶν πωλουμένων ἐξ ἀνταλλαγῆς κτημάτων, 2) εἰς πληρωμὴν καθυστερουμένων μισθωμάτων, 3) εἰς πληρωμὴν ἀντὶ μετρητῶν καθυστερουμένων ὑπὸ προσφύγων φόρων κλπ. κλπ.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶναι ταυτοχρόνως ὑπεύθυνος ἀπέναντι τῶν ὀμολογιούχων διὰ τε τὸ πραγματοποιηθὲν κεφάλαιον καὶ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ἀμφοτέρων τῶν δανείων, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ ἐκκαθάρισις καὶ εἰσπραξις τῶν εἰδικῶν ἀσφαλειῶν τοῦ δανείου δὲν θὰ ἐπῆρκουν πρὸς τοῦτο. Ἀντιθέτως ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δικαιούται, μετὰ πενταετίαν, νὰ ἐξαγοράσῃ εἰς τὸ ἄρτιον τὰς ἐκδοθείσας ὀμολογίας εἴτε διὰ τίτλων νέου δανείου, εἴτε τοῖς μετρητοῖς, κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ὀμολογιούχου.

Οἱ τόκοι 8% καὶ 6% τῶν δανείων αὐτῶν εἶναι πληρωτέοι καθ' ἑξαμηνίαν (1 Ἰανουαρίου καὶ 1 Ἰουλίου), ἡ δὲ ἐξόφλησις τῶν δανείων στηρίζεται κυρίως ἐπὶ τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν ἀνταλλαξίμων περιουσιῶν. Ἐν τῷ, συμφῶνως ταῖς Συμβάσεσι, διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐκποιουμένων ἀνταλλαξίμων κτημάτων ἐπιτρέπεται ἀντὶ μετρητῶν ἢ καταβολῆ ὀμολογιῶν τῶν ἐν λόγῳ δανείων. Ἐφ' ὅσον ὅθεν ἡ χρηματιστηριακὴ τιμὴ τῶν ὀμολογιῶν εἶναι κατωτέρα τοῦ ἀρτίου, καὶ ἡ διαφορὰ ἀποτελεῖ κέρδος ὑπὲρ τοῦ ἀγοραστοῦ, ἡ πληρωμὴ γίνεται μέχρι τοῦδε κατὰ κανόνα δι' ὀμολογιῶν. Αἱ καταβαλλόμεναι ὀμολογίαι ἀκυροῦνται ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης, ἀποσυρόμεναι ὀριστικῶς ἐκ τῆς κυκλοφορίας.

Καθ' ἣν περίπτωσιν ὁμοῦς ἡ χρηματιστηριακὴ τιμὴ τῶν ὀμολογιῶν ἤθελεν ὑπερβεῖ τὸ ἄρτιον, ὁπότε οὐδενὶ θὰ συνέφερε πλέον ἢ ἀντὶ μετρητῶν καταβολῆ ὀμολογιῶν, θὰ

ἀκολουθηθῆ ἕτερος μηχανισμὸς διὰ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ δανείου. Τοὔτέστιν, ἐκ τοῦ ἐνεργητικοῦ ὑπολοίπου τοῦ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τηρουμένου σχετικοῦ γενικοῦ λογαριασμοῦ, εἴτε θὰ καταβάλληται εἰς τοὺς ὁμολογιούχους χρεόλυτρον, εἴτε θὰ γίνηται ἀπόσβεσις ἀριθμοῦ τινος ὁμολογιῶν δι' ἐξαγορᾶς ἐν τῇ Χρηματιστηρίῳ, εἴτε θὰ ἐξοφλήται ὠρισμένος ἀριθμὸς ὁμολογιῶν διὰ κληρώσεως εἰς τὸ ἄρτιον.

Παραθέτομεν εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα, τὰς τιμὰς τὰς ὁποίας ἐσημείωσαν αἱ ὁμολογίαι τοῦ Δανείου 8% (ὀνομαστικῆς ἀξίας 1.000 δρχ.) ἐν τῇ Χρηματιστηρίῳ Ἀθηνῶν, ὡς καὶ τὸν τόκον κεφαλαιοποιήσεώς των :

ΠΙΝΑΞ 16.

Ἔτος	Τιμὴ	Ἐτήσιον τοκομερίδιον	Ἀπόδοσις
1927	Ἀνωτάτη	737.—	10.85
	Μέση	623.53	12.83
	Κατωτάτη	520.—	15.38
1928	Ἀνωτάτη	936.—	8.35
	Μέση	794.80	10.07
	Κατωτάτη	684.—	11.69
1929	Ἀνωτάτη	923.—	8.66
	Μέση	886.83	9.02
	Κατωτάτη	854.—	9.36
Τιμαὶ τῶν 3 ἐτῶν	Ἀνωτάτη	923.—	8.66
	Μέση	768.38	10.64
	Κατωτάτη	520.—	15.38

Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος 1930, αἱ τιμαὶ ἐβεβλιώθησαν ἔτι μᾶλλον, ὡς ἐμφαίνεται κάτωθι ἐκ τῶν μέσων ὄρων καὶ τῶν τόκων κεφαλαιοποιήσεως τῶν μηνῶν :

Ἰανουαρίου	881.41	9.07
Φεβρουαρίου	902.48	8.86

Μαρτίου	906.92	8.82
Ἀπριλίου	918.85	8.69
Μαΐου	964.79	8.29
Ἰουνίου	989.37	8.08

ἔφθασαν δὲ τὴν 11^{ην} Ἰουνίου τὴν ἀνωτάτην αὐτῶν τιμὴν, ἧτοι 997.50.

Εἰσαχθεῖσαι τέλος τὴν 19^{ην} Μαΐου 1930 εἰς τὸ Χρηματιστήριον τοῦ Λονδίνου (Σύμβασις μεταξὺ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, Hambro's Bank Ltd καὶ Erlangers Ltd ἀφ' ἑτέρου τῆς 2 Ὀκτωβρίου 1929, κυρωθεῖσα διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 30 Ὀκτωβρίου 1929) ἐσημείωσαν καὶ ἐκεῖ τιμὰς κυμαινομένας περὶ τὸ ἄρτιον, ἧτοι ἀπὸ 99 5/8 μέχρι 102 1/2 τοῖς %.

Ἀφ' ἑτέρου αἱ ὁμολογίαι τύπου 6 % 1928 (ὀνομαστικῆς ἀξίας 1.000 ἐπίσης δρχ.) διαπραγματευόμεναι εἰς τὸ Χρηματιστήριον Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου 1929, ἐσημείωσαν τὰς ἀκολουθοῦσας μέσας τιμὰς:

1928	Νοέμβριος	755.—	7.95
	Δεκέμβριος	736.19	8.15
1929	Ἰανουάριος	713.42	8.41
	Φεβρουάριος	736.85	8.14
	Μάρτιος	730.60	8.21
	Ἀπρίλιος	741.64	8.09
	Μάιος	814.16	7.37
	Ἰούνιος	861.16	6.96

τὴν δὲ 5 Ἰουνίου 1930 ἐσημείωσαν τὴν ἀνωτάτην αὐτῶν τιμὴν, ἧτοι 876.50.

Ἀπομένει ἤδη νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα τῆς ὑπηρεσίας τῶν δύο δανείων. Ὅθεν ἡ ἐν λόγῳ ὑπηρεσία ἐκτελεῖται ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, διαθετούσης

πρὸς τοῦτο τὰ εἰσοδήματα τῶν ὑπὸ τὴν διαχείρισίν της ἐξ ἀνταλλαγῆς κτημάτων. Ἐν περιπτώσει ἀνεπαρκείας αὐτῶν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑποχρεοῦται νὰ συμπληρώσῃ τὸ ποσὸν ἐκ τῶν περισσευμάτων τῶν ὑπεγγύων προσόδων. Ἐπειδὴ δέ, τὰ περὶ ὧν πρόκειται εἰσοδήματα καθ' ὑπολογισμοὺς δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 2-3 % τῆς ἀξίας τῶν ἀνταλλαξιμῶν κτημάτων, ἤτοι ἐπὶ ὑπολογιζομένου κατὰ προσέγγισιν κεφαλαίου 4 δισεκατ., ἀποδίδουν περὶ τὰ 100 ἑκατ. δρχ. ἑτησίως, τὸ Δημόσιον, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὴν ὑπηρεσίαν δαπάνης, κατέβαλεν ἤδη τὰ ἐξῆς ποσά:

ΠΙΝΑΞ 17.

1927 - 28	227.000.000
1928 - 29	400.000.000
1929 - 30	420.000.000
1930 - 31	390.000.000

ἤτοι ἐν ὅλῳ 1.437.000.000

Δηλαδή ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐδαπάνησεν ἐκ τῶν Γεν. Προϋπολογισμῶν τοῦ Κράτους διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δύο Δανείων 8 % καὶ 6 % πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν ἐξ ἀνταλλαγῆς προσφύγων, ἀπὸ τοῦ 1927 μέχρι τοῦ 1930, Δρχ. 1.437.000.000.

δ')— Δάνειον πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν Ἑλλήνων Ὑπηκόων, τοῦ 1927.

Διὰ τῆς Συμβάσεως τῶν Ἀθηνῶν τῆς 1ης Δεκεμβρίου 1926, τροποποιούσης τὴν Συνθήκην τῆς Δωζάννης περὶ ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τῆς μὴ ἀνταλλαξιμοῦ μουσουλμανικῆς περιουσίας, ὠρίσθη ὅτι τὰ ἀκίνητα τῶν ἐν Ἑλλάδι Ὀθωμανῶν ὑπηκόων καὶ τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλλήνων ὑπηκόων θέλουσιν ἀμοιβαίως ἐξαγορασθεῖ ὑπὸ τῶν δύο Κυβερνήσεων, λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῶν πρώτων καθίστατο ἀδύνατος, διότι τὸ

πλειστον τούτων εἶχεν ἤδη καταληφθῆ ὑπὸ Ἑλλήνων ἀνταλλαξίμων προσφύγων. Τὰ οὕτω ἐξαγορασθησόμενα ὑπὸ τῶν δύο Κυβερνήσεων ἀκίνητα θὰ ἐκτιμηθοῦν, ἐν ἣ δὲ περιπτώσει, συμφηφιζομένων τῶν δύο προκυφόντων προσῶν, ἀπομείνη ὑπόλοιπον ὑπὲρ τῆς Τουρκίας, τοῦτο θέλει καταβληθεῖ τοῖς μετρητοῖς ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ὡς ἐγγύησιν τούτου ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διέθεσεν ἐκ τῶν πλεονασμάτων τῶν ὑπεγγύων προσόδων £ 500.000. Πρὸς ἀποζημίωσιν ἐξ ἄλλου τῶν Ἑλλήνων Ὑπηκόων ὧν αἱ ἀκίνητοι περιουσίαι θὰ περιήρχοντο εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους, ἀπεφασίσθη δυνάμει τῶν Νόμων 3372 τῆς 24/4 Ἀπριλίου 1927 καὶ 3389 τῆς 6/9 Ἰουνίου 1927, νὰ ἐνεργηθῆ προσωρινὴ ἐκτίμησις τῶν ἐν λόγῳ ἀκινήτων, συναφθῆ δὲ δάνειον εἰς δραχμὰς καὶ καταβληθῆ ἐκ τοῦ προϊόντος αὐτοῦ εἰς τοὺς δικαιούχους, τὸ ἀντίτιμον τῆς ὀφειλομένης ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἀποζημίωσης.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις προέβη, δυνάμει τούτων, εἰς τὴν ἐκδοσιν δανείου «πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν Ἑλλήνων Ὑπηκόων» μὲ τόκον 8⁰/₁₀ πληρωτέον δι' ἐξαμηνιαίων τοκομεριδίων (1 Ἀπριλίου καὶ 1 Ὀκτωβρίου) ὀνομαστικοῦ δὲ κεφαλαίου 800.000.000 δρχ. (εἰς δύο τμήματα ἐκ 400 ἑκατομ. δρχ. ἕκαστον). Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, δυνάμει τῶν δύο Συμβάσεων τῆς 22 Νοεμβρίου 1927 καὶ 26 Αὐγούστου 1928, ἀνέλαβεν ὠρισμένας ὑποχρεώσεις ὡς πρὸς τὸ ἐν λόγῳ δάνειον, ἐν αἷς καὶ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ. Ὡς ἀσφάλεια τῆς ὑπηρεσίας ὠρίσθησαν τὰ παρὰ τῆ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κατατεθειμένα ὑπὸ τῆς Διεθνοῦς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς περισσεύματα τῶν ὑπεγγύων προσόδων. Τὴν 1^{ην} Ἰανουαρίου 1930 ἐκυκλοφόρει ὑπόλοιπον τοῦ κεφαλαίου τοῦ δανείου αὐτοῦ ἐκ δρχ. 787.700.000.

Τὰ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον περιερχόμενα δυνάμει τῶν Συμφωνιῶν ἀκίνητα, ἀποτελοῦν ἐν τούτοις θεωρητικῶς μόνον ἀντίκρουσμα τοῦ ἐκδοθέντος δανείου, λέγομεν δὲ «θεωρητικῶς» διότι ταῦτα περιέρχονται νῦν de jure εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀνήκουν ὁμῶς πρὸ καιροῦ de facto εἰς τοὺς καταλαβόντας αὐτὰ ἀνταλλαξίμους ὁμογενεῖς πρόσφυγας, τοὺς ὁποίους δὲν εἶναι πλέον δυνατὸν νὰ ἀπομακρύνῃ ἐκεῖθεν ἢ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, οὕτως ὥστε διὰ τῆς ἐκποιήσεώς των νὰ προβῇ, ὡς συμβαίνει διὰ τὰ Δάνεια Ἀνταλλαξίμων, εἰς τὴν ἐξόφλησιν καὶ τοῦ δανείου τούτου. Τὸ ὄλον ὄθεν κεφάλαιον τοῦ δανείου αὐτοῦ, ἤτοι 800.000.000 δρχ. βαρύνει τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον. Ὡς ἐκ τούτου καὶ ἡ ἐξόφλησίς του γίνεται χρεολυτικῶς, ἐκ τῶν Γενικῶν Προϋπολογισμῶν τοῦ Κράτους, ἐντὸς τριακονταετίας (μέχρι 1 Ὀκτωβρίου 1957) κατὰ τὸ σύστημα τῆς συνθέτου χρεολυσίας, ἐπὶ τῇ βάσει ἰδίου χρεολυτικοῦ πίνακος καὶ δι' ἐξαμηνιαίων κληρώσεων τῶν ὁμολογιῶν εἰς τὸ ἄρτιον.

Αἱ ὁμολογίαι τοῦ δανείου αὐτοῦ χαίρουں ὀρισμένων προνομίων, ἤτοι εἰσάγονται εἰς τὸ Χρηματιστήριον ἄνευ τῶν διατυπώσεων τοῦ Νόμου, εἶναι ἀπηλλαγμένοι παντὸς φόρου συνθετικοῦ ἢ ἀναλυτικοῦ, παρόντος ἢ μέλλοντος, γίνονται δὲ δεκταὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τῶν ἀξίαν: α) εἰς πληρωμὴν τοῦ ὄλου τιμήματος τῶν πωλουμένων κτημάτων τῆς Ἀεροπορικῆς Ἀμόνης καὶ τοῦ Δημοσίου, πλὴν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνταλλαξίμων κτημάτων, β) ἀντὶ μετρητῶν διὰ τὴν καταβολὴν καθυστερουμένων ὑπὸ τῶν προσφύγων ἀμέσων φόρων κλπ. κλπ.

Αἱ ὁμολογίαι τοῦ Δανείου 8⁰/₀ 1927 (ὀνομαστικῆς ἀξίας 500 δρχ.) ἐσημείωσαν τὰς κάτωθι τιμὰς εἰς τὸ Χρηματιστήριον Ἀθηνῶν:

ΠΙΝΑΞ 18.

Έτος		Τιμή	Έτησιον τοκομερίδιον	Απόδοσις
1928	Ανωτάτη	455.—	40.—	8.79
	Μέση	434.91		9.20
	Κατωτάτη	391.—		10.23
1929	Ανωτάτη	467.50	40.—	8.55
	Μέση	431.—		9.28
	Κατωτάτη	402.—		9.95

Έν τέλει, παραθέτομεν τὸν πίνακα τῆς ὑπηρεσίας τοῦ δανείου αὐτοῦ, ἔχοντα ὡς ἑξῆς :

ΠΙΝΑΞ 19.

Οίκον. ἔτος	Υπηρεσία		
	Τόκος	Χρεολύσιον	Σύνολον
1927 - 28	32.000.000	—	32.000.000
1928 - 29	64.000.000	—	64.000.000
1929 - 30	64.000.000	—	64.000.000
1930 - 31	62.536.000	12.300.000	74.836.000
Σύνολον	222.536.000	12.300.000	234.836.000

Δηλαδή ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐδαπάνησε διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐν λόγῳ δανείου, ἐκ τῶν Γενικῶν Προϋπολογισμῶν τοῦ Κράτους τῶν χρήσεων 1927-28 μέχρι 1930-31, δρχ. 234.836.000.

*
* *

Ἐπανερχόμενοι ἤδη συνοπτικῶς ἐπὶ τῶν καθέκαστον δαπανηθέντων ἐκ τῶν Γεν. Προϋπολογισμῶν τοῦ Κράτους ποσῶν, διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δανείων τῶν σχέσιν ἐν γένει ἐχόντων πρὸς τὸ προσφυγικὸν ζήτημα, κατὰ τὴν ἑπταετῆ περίοδον 1924-1930, διὰ μὲν τὰ καθ' ἑαυτὸ προσφυγικὰ δάνεια ἔχομεν :

ΠΙΝΑΞ 20.

Οικονομικὸν ἔτος	Α'. Προσφυγικὸν Δάνειον 1924	Δάνειον Συνεικισμοῦ Ν. Σμύρνης 1926	Δάνειον Τέκτονες 1927	Β'. Προσφυγικὸν Δάνειον 1928	Σύνολον
1924 - 25	7.437.491	—	—	—	7.437.491
1925 - 26	16.871.719	—	—	—	16.871.719
1926 - 27	22.899.625	—	—	—	22.899.625
1927 - 28	22.794.975	140.000	—	—	22.934.975
1928 - 29	339.991.875	140.000	700.000	13.748.424	354.575.299
1929 - 30	342.523.435	2.182.580 ¹	1.231.456	48.749.831	394.687.302
1930 - 31	342.836.470	—	3.910.000	83.149.010	429.445.480
Σύνολον	1.094.905.590	2.462.580	5.841.456	145.642.265	1.248.851.891

ἦτοι σύνολον δαπανῶν δραχ. 1.248.851.891.

Διὰ δὲ τὰ δάνεια πρὸς τακτοποίησιν περιουσιακῶν ζητημάτων τῶν προσφύγων:

ΠΙΝΑΞ 21.

Οικονομικὸν ἔτος	Δάνειον Ἑλληνοβουλγαρ. Μεταν/σεως 1929 ²	Α' & Β' Δάνεια Ἀνταλλαξίμων 1926-28 & 1928	Δάνειον Ἑλλήνων Ὑπηκόων	Σύνολον
1924 - 25	1.200.000	—	—	1.200.000
1925 - 26	600.000	—	—	600.000
1926 - 27	3.600.000	—	—	3.600.000
1927 - 28	19.350.000	227.000.000	32.000.000	278.350.000
1928 - 29	30.000.000	400.000.000	64.000.000	494.000.000
1929 - 30	131.449.500	420.000.000	64.000.000	615.449.500
1930 - 31	155.771.500	390.000.000	74.836.000	620.607.500
Σύνολον	341.971.000	1.437.000.000	234.836.000	2.013.807.000

ἦτοι σύνολον δαπανῶν 2.013.807.000 δραχμῶν.

¹ Ἐνταῦθα περιλαμβάνομεν καὶ τὸ ποσὸν τῆς ἐξοφλήσεως τοῦ δανείου αὐτοῦ, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ χρεολυσίου.

² Εἰς τὰ ποσὰ ταῦτα περιλαμβάνεται καὶ ἡ ὑποχρέωσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν Βουλγαρικὴν Κυβέρνησιν.

Ἔχομεν ἐπομένως γενικὸν σύνολον δαπανῶν διὰ τὴν ὡς ἄνω ὑπηρεσίαν ἐκ δραχμῶν 3.262.658.891, ἀναλυόμενον κατ' ἔτη ὡς κάτωθι:

1924/25	8.637.491
1925/26	17.471.719
1926/27	26.499.625
1927/28	301.284.975
1928/29	848.575.299
1929/30	1.010.136.802
1930/31	1.050.052.980

Ἐνταῦθα παρουσιάζεται μία ἀπότομος διαφορὰ μεταξὺ τῶν πρὸ τῆς οἰκονομικῆς χρήσεως 1927-28 καὶ τῶν μετὰ ταύτην διατεθέντων ποσῶν. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο προσετέθη ἡ ὑπηρεσία τοῦ Δανείου τῶν Ἀνταλλαξίμων καὶ τοῦ Δανείου τῶν Ἑλλήνων Ὑπηκόων, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸ ὅτι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὰ εἰς Συναλλάγμα ποσὰ ἐνεγράφοντο εἰς τοὺς Προϋπολογισμοὺς εἰς ὑγιεῖς δραχμάς, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ 1928-1929, ἤρχισαν ἐγγραφόμενα εἰς χαρτίνας δραχμάς. Πρὸς ἐξεύρεσιν ἐπομένως τοῦ πραγματικοῦ ποσοῦ τῆς ἐτησίαις ὑπηρεσίας τοῦ α' Προσφυγικοῦ Δανείου, ἅτε καταβαλλομένης εἰς χρυσόν, πρέπει νὰ διαιρέσωμεν τὰ ἀναγραφόμενα ποσὰ διὰ τοῦ 25, καὶ νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὸ γινόμενον ἐπὶ τὴν μέσην ἐτησίαν τιμὴν μιᾶς ἀγγλικῆς λίρας κατὰ τὸ ἀντίστοιχον ἔτος.

Οὕτω, θὰ ἔχωμεν σύνολον ὑπηρεσίας τοῦ πρώτου Προσφυγικοῦ Δανείου ὡς κάτωθι:

1924/25	73.586.130
1925/26	210.977.234
1926/27	354.037.362

Εἰς μεταφορὰν 638.600.726

Ἐκ μεταφορᾶς	638.600.726
1927/28	336.043.521
1928/29	339.991.875
1929/30	342.523.435
1930/31	342.386.470
ἤτοι σύνολον	1.999.546.027

Ὅποτε ἔχομεν γενικὸν σύνολον δαπανῶν διὰ τὴν ἐν γένει ὑπηρεσίαν ὄλων τῶν σχέσιν πρὸς τὸ προσφυγικὸν ζήτημα ἐχόντων δανείων, μέχρι καὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους 1930 - 31, ἐκ δραχμῶν 4.167.299.328.

Τὸ ποσὸν τοῦτο ἀναλυόμενον εἰς τόκους καὶ χρεολύσια μᾶς δίδει:

ΠΙΝΑΞ 22.
(Εἰς ἑκατομύρια δραχμῶν)

Οἰκονομ. ἔτος	Τόκοι	Χρεολύσια
1924-25	11.0	63.8
1925-26	202.1	9.5
1926-27	332.8	24.9
1927-28	589.6	24.8
1928-29	820.9	27.7
1929-30	905.0	105.1
1930-31	906.7	143.3
Σύνολον	3.768.1	399.2

Διετεθήσαν δηλαδή ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἐν λόγῳ δανείων, τὰ μὲν 90.4% εἰς τόκους, τὰ δὲ 9.6% εἰς χρεολύσια. Τὸ χρεολύσιον ὄθεν ἀναλογεῖ πρὸς τὸ ἐν δέκατον περίπου τῶν τόκων, καὶ ὡς ἐκ τούτου τὰ ἐν γένει προσφυγικὰ δάνεια δὲν βαρύνουν σημαντικῶς ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης τὴν παροῦσαν γενεάν, ἅτε τῆς χρεολυσίας κατανομομένης εἰς μακρὰν σειρὰν ἐτῶν. Εἰς τὴν ὑπαρξιν τῆς μικρᾶς ταύτης ἀναλογίας συντελεῖ ὡσαύτως, καὶ ἡ μὴ διὰ χρεολυσίου

ἐξόφλησις δύο σημαντικῶν δανείων, ἧτοι τῶν Ἀνταλλαξίμων ἀμφοτέρων τῶν σειρῶν.

Ἐὰν ἤδη μετατρέψωμεν τὰ ὡς ἄνω ποσὰ εἰς λίρας Ἀγγλίας, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς μέσης ἐτησίας τιμῆς αὐτῆς, ἔχομεν:

1924/25	302.349
1925/26	676.786
1926/27	925.039
1927/28	1.667.433
1928/29	2.275.305
1929/30	2.693.698
1930/21	2.800.141
ἧτοι τὸ ὅλον £	<u>11.340.751</u>

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ

Ἀνεπτύξαμεν ἐν σχετικῇ ἐκτάσει τὴν δημοσιονομικὴν πολιτικὴν τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προσφυγικοῦ προβλήματος, προσπαθήσαντες νὰ καταστήσωμεν ἀπλᾶ ὠρισμένα περίπλοκα σημεῖα αὐτῆς, ὡς τὸ τῆς διαρρυθμίσεως τῶν περιουσιακῶν ζητημάτων τῶν ἀνταλλαξιμῶν καὶ λοιπῶν μεταναστευσάντων πληθυσμῶν. Προσεπαθήσαμεν ἀκόμη περισσότερον νὰ τηρήσωμεν μίαν γενικὴν γραμμὴν, ἓνα σύστημα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆν, ἀπεφύγομεν δὲ πᾶσαν κριτικὴν, καὶ περιορίσθημεν εἰς ἀνάλυσιν τῶν ἀριθμῶν, ἀποβλέψαντες κυρίως εἰς τὸ νὰ δώσωμεν μίαν συνολικὴν εἰκόνα τῆς γενομένης δημοσιονομικῆς προσπαθείας.

Τὰ χρονικὰ ὄρια ἐντὸς τῶν ὁποίων περιορίσθημεν, καλύπτουν μίαν περίοδον ἐννέα οἰκονομικῶν χρήσεων, ἀρχομένην ἀπὸ τὴν ἐπαύριον τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, ἥτοι ἀφ' ἧς ἐποχῆς εἰσέρρευσαν αἱ μεγάλαι προσφυγικαὶ μάζαι, ἐξικνουμένην δὲ μέχρι τοῦ τέλους τῆς τρεχούσης οἰκονομικῆς χρήσεως 1930-1931.

Ὡς πρὸς τὴν ἐξετασθεῖσαν ὕλην, τὰ ὄρια ἐντὸς τῶν ὁποίων περιορίσθημεν, περιλαμβάνουν ἀποκλειστικῶς ζητήματα μὲ δημοσιονομικὸν περιεχόμενον. Διηρέσαμεν, ὡς ἐκ τούτου, τὴν ὅλην ὕλην εἰς δύο κεφάλαια: τὸ κεφάλαιον, κατὰ πρῶτον, τῶν ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν Γεν. Προϋπολογισμῶν χάριν τῶν προσφυγικῶν ἐν γένει ἀναγκῶν διατεθέντων ποσῶν· τὸ κεφάλαιον, εἶτα, τῆς σχετικῆς μὲ τὸ αὐτὸ ζήτημα δανειακῆς πολιτικῆς τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων, ὑποδιαίρουντες αὐτό, αὖθις, εἰς τὸν τίτλον τῆς ὑπηρεσίας τῶν συναφθέντων δανείων, καὶ εἰς τὸν τίτλον

τῶν κεφαλαίων τῶν δανείων αὐτῶν. Εἶχομεν ὅθεν, διὰ μὲν τὸ πρῶτον κεφάλαιον δραχ. 3.197.594.289 (Σύνολον Α'), διὰ δὲ τὸ δεύτερον κεφάλαιον καὶ εἰς τὸν τίτλον τῆς ὑπηρεσίας τῶν δανείων δραχ. 4.167.299.328 (Σύνολον Β').

Τὰ ποσὰ ταῦτα κατανέμονται εἰς τὰς ὑπὸ ἐπισκόπησιν ἑννέα οἰκονομικὰς χρήσεις, ὡς κάτωθι:

ΠΙΝΑΞ 23.

Οἰκονομικὴ Χρῆσις	Σύνολον Α'	Σύνολον Β'	Γενικὸν Σύνολον
1922 - 23	229.118.900	—	229.118.900
1923 - 24	453.463.489	—	453.463.489
1924 - 25	527.394.080	74.786.130	602.180.210
1925 - 26	324.317.528	211.577.234	535.894.762
1926 - 27	346.980.603	357.637.362	704.617.965
1927 - 28	445.757.947	614.533.521	1.060.291.468
1928 - 29	447.199.339	848.575.299	1.295.774.638
1929 - 30	277.482.801	1.010.136.802	1.287.619.603
1930 - 31	145.879.602	1.050.052.980	1.195.932.582
Σύνολον	3.197.594.289	4.167.289.328	7.364.893.617

Εὐρίσκομεν τοὔτέστιν ὅτι, κατὰ τὴν χρονικὴν αὐτὴν περίοδον 1922 - 1930, ἐδαπανήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου ἐκ τῶν ἀντιστοίχων Γεν. Προϋπολογισμῶν τοῦ Κράτους 7.364.893.617 δραχμῶν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προσφυγικοῦ ζητήματος. Ἐξ αὐτῶν τὰ 43.4% ἐδαπανήθησαν ἀπ' εὐθείας δι' ἀντιμετώπισιν ἀμέσων ἀναγκῶν καὶ δι' ἐποικισμὸν ἐνεργηθέντα ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, τὰ δὲ 56.6% διὰ τόκους καὶ χρεολύσια τῶν συναφθέντων δανείων, εἴτε πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων πόρων, εἴτε πρὸς ρύθμισιν τῶν περιουσιακῶν των ζητημάτων.

Ἐὰν ἤδη συγκρίνωμεν τὰς γενομένας προσφυγικὰς ἐν

γένει δαπάνας, με τὰ σύνολα τῶν Γεν. Προϋπολογισμῶν Ἐξόδων τῶν ἀντιστοίχων οἰκονομικῶν χρήσεων, ἔχομεν:

ΠΙΝΑΞ 24.

Οἰκονομική Χρῆσις	Γενικοὶ Προϋπολογισμοὶ Ἐξόδων	Προσφυγικαὶ ἐν γένει δαπάναι	Ἀναλογία τοῖς %
1922 - 23	4.862.626.782	229.118.900	4.7
1923 - 24	6.624.002.017	453.463.489	6.9
1924 - 25	6.729.326.200	602.180.210	8.9
1925 - 26	7.020.400.868	535.894.762	7.6
1926 - 27	9.022.269.843	704.617.965	7.8
1927 - 28	9.230.988.313	1.060.291.468	11.5
1928 - 29	10.988.922.821	1.295.774.638	11.8
1929 - 30	9.847.375.962	1.287.619.603	13.1
1930 - 31	10.525.652.925	1.195.932.582	11.4
Σύνολον	74.837.295.143	7.364.893.617	9.3

Παρατηροῦμεν ὅτι, κατὰ τὴν χρονικὴν αὐτὴν περίοδον, τὸ ἐν δέκατον περίπου τοῦ συνόλου τῶν δημοσίων δαπανῶν, ἀκριβῶς δὲ τὰ 9.3% αὐτῶν, διετέθησαν πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προσφυγικοῦ ζητήματος· ὅτι δηλονότι οἱ ἀντιστοιχοὶ Προϋπολογισμοὶ Ἐξόδων, ἠυξήθησαν κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα κατὰ τὸ ἐν δέκατον αὐτῶν. Εἰδικώτερον, ἡ σχέσις τῶν προσφυγικῶν δαπανῶν πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἐτησίων δαπανῶν τοῦ Κράτους, ἐκκινήσασα τὸ 1922-23 μὲ ἕνα 4.7%, ἠυξήθη ἔτος πρὸς ἔτος, καὶ ἐκυμάνθη κατὰ τὰς τέσσαρας τελευταίας χρήσεις περὶ τὰ 11.95%, φθάσασα τὸ μέγιστον αὐτῆς κατὰ τὸ 1929-30, ἦτοι 13.1%. Μὴ λησμονῶμεν νὰ τονίσωμεν, ὅτι πάντα τὰ ἐν λόγῳ ποσὰ ἐκαλύφθησαν διὰ τῶν τακτικῶν ἐσόδων τῶν ἐτησίων Προϋπολογισμῶν.

Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, ἐκπληκτικὸν λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῆς τε περιωρισμένης οἰκονομικῆς δυναμικότητος

καὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, ἐπετεύχθη μετὰ μίαν ἀφάνταστον ἐθνικὴν πολεμικὴν ἤτταν, μετὰ μίαν κολοσσιαίαν ἀπώλειαν ἐμφύχου καὶ ἀψύχου ὑλικοῦ, μετὰ μίαν ἐκ βάθρων ἀναστάτωση τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἠθικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, καθ' ἣν δηλαδὴ ἐποχὴν ὤφειλε τὸ Ἔθνος νὰ συγκεντρώσῃ πάλιν μὲ ἐπίμονον προσπάθειαν ὅλας του τὰς παντοειδοῦς φύσεως ἐνεργείας, διὰ νὰ συνέλθῃ μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀπὸ τὸ φοβερὸν πλήγμα.

Νῦν, εἰς τὰ ἤδη ὑπολογισθέντα ποσά, προσθέτομεν τὸν δεῦτερον τίτλον τῆς δευτέρας κατηγορίας δαπανῶν, δηλαδὴ τὰ ὀφειλόμενα κεφάλαια τῶν δανείων, τὰ ὅποια συνήψε τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προσφυγικοῦ ζητήματος ἐν γένει.

Προγενεστέρως διηρέσαμεν ὅλα τὰ δάνεια τὰ σχετιζόμενα μὲ τὸ προσφυγικὸν πρόβλημα εἰς δύο ομάδας, εἶπομεν δὲ ὅτι μόνον δι' ὠρισμένων ἐξ αὐτῶν τὸ Δημόσιον προσεπορίσθη ἀμέσως πόρους ἀναγκαίους διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων, ἐνῶ διὰ τῶν ἄλλων ἐρρῦθμισεν ἀπλῶς περιουσιακὰ ζητήματα τῶν προσφύγων. Τὸ σύνολον τῶν ὀνομαστικῶν κεφαλαίων τῶν δανείων καὶ τῶν δύο αὐτῶν κατηγοριῶν, μὲ τὸ ὅποιον ἐχρεώθη τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον, ἀνέρχεται εἰς 12.045.237.000 δραχμῶν. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι συμφώνως μὲ τὸν Προϋπολογισμὸν τοῦ 1930-31, τὸ σύνολον τοῦ Δημοσίου Χρέους τῆς Ἑλλάδος ἀνήρχετο εἰς 43.300 ἑκατομμύρια δραχμῶν¹, βλέπομεν ὅτι τὰ 27.8% αὐτοῦ ἀποτελοῦν δάνεια ἐν γένει πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προσφυγικοῦ ζητήματος. Τὰ δάνεια αὐτὰ ἀπαιτοῦν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν των, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω συμφώνως μὲ τὸν τελευταῖον Προϋπολογισμὸν τοῦ

¹ Ἴδε Μηνιαῖον Δελτίον Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ἀριθ. 4 σελ. 14-17. Ἦτοι περιλαμβανομένου καὶ τοῦ Δανείου Ἀνταλλαξίμων.

Κράτους, τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 1.050.052.980, ὅπερ συγκρινόμενον μὲ τὸ σύνολον τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἔλου Δημοσίου Χρέους τῆς Ἑλλάδος, ἀνερχόμενον εἰς 3.545 ἑκατομμύρια δραχμῶν, μᾶς δίδει τὴν καταπληκτικὴν ἀναλογίαν τῶν 29.6%.

Δέον ἦδη, εἰς τὸν ὑπολογισμόν τῶν ἐν γένει δαπανῶν τοῦ Δημοσίου διὰ τὸ προσφυγικὸν ζήτημα, νὰ προσθῆσωμεν τὰ ὀνομαστικὰ κεφάλαια τῶν δανείων ἄλλης μὲν τῆς πρώτης κατηγορίας, διότι ταῦτα διετέθησαν πρὸς ἀποκατάστασιν ἐν γένει τῶν προσφύγων, καὶ ἐκ τῆς δευτέρας κατηγορίας μόνον τὸ τοῦ Δανείου Ἑλλήνων Ὑπηκόων, διότι τοῦτο βαρύνει ἐξ ὀλοκλήρου τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον¹. Τὰ κεφάλαια ταῦτα συμποσοῦνται, μετ' ἀφαίρεσιν τῶν καταβληθέντων μέχρι τοῦ 1930-31 χρεολυσίων, ἀνερχομένων εἰς 276.407.211 δραχμάς, εἰς 6.361.092.789 δραχμάς, ὡς δεικνύει ὁ κατωτέρω πίναξ:

ΠΙΝΑΞ 25².

Δάνειον	Ὅνομαστικὸν Κεφάλαιον	
	Εἰς Δραχμάς	Εἰς Λίρας
Α' Προσφυγικὸν Δάνειον 1924	4.612.500.000	12.300.000
Δάνειον Τέκτονος 1927	100.000.000	269.093
Β' Προσφυγικὸν Δάνειον 1928	1.125.000.000	3.000.000
Δάνειον Ἑλλήν. Ὑπηκόων 1927	800.000.000	2.133.333
Σύνολον	6.637.500.000	17.702.426
Μετὸν καταβληθέντων χρεολυσίων	276.407.211	
Ὑπόλοιπον	6.361.092.789	

Ὅποτε ἔχομεν τὸ κάτωθι γενικὸν σύνολον:

¹ Βλ. σελ. 56-57

² Εἰς τὸν παρόντα πίνακα δὲν συμπεριελήφθη τὸ Δάνειον τοῦ Συναισμοῦ Νέας Σμύρνης, καθ' ὅσον τὸ κεφάλαιόν του ἐξωφληθὲν ὀλοσχερῶς ἐκ τοῦ Προϋπολογισμοῦ κατὰ τὴν χρῆσιν 1929-30, ὑπαλογισθη ὑφ' ἡμῶν ὡς χρεολυτικῶς ἀποσβεσθέν.

ΠΙΝΑΞ 26.

Δαπανθθέντο ἀπ' εὐ- θείας ἐκ τῶν Προϋπο- λογισμῶν χάριν ἀμέσων προσφυγικῶν ἀναγκῶν 1922 - 1930	Ὑπηρεσία προσφυ- γικῶν ἐν γένει δα- νειῶν 1924 - 1930 (Α' καὶ Β' κατη- γορίας)	Ὄνομ. Κεφάλαια προσφυγ. δανείων (Α' κατηγορίας) καὶ Δάν. Ἑλλ. Ὑπη- κόων	Γενικὸν Σύνολον
3.197.594.289	4.167.299.328		
Σύνολον	7.364.893.617	6.361.092.789	13.725.986.406

ἦτοι 13.725.986.406 δραχμῶν.

Ἄλλὰ διὰ νὰ ἔχωμεν μίαν πλήρη εἰκόνα τῶν δαπανῶν εἰς ἃς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον ὑπεβλήθη μέχρι τοῦδε — λέγομεν δὲ «μέχρι τοῦδε» διότι δὲν θὰ περιλάβωμεν εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς μας τὴν μέλλουσαν ὑπηρεσίαν τῶν συναφθέντων ¹ ἢ συναφθησομένων τυχόν ² προσφυγικῶν ἐν γένει δανείων —, ὀφειλομεν ἀκόμη νὰ προσθέσωμεν τὴν ἀξίαν τῶν γαιῶν τὰς ὁποίας παρεχώρησεν εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων, σύμφωνα μὲ τοὺς ὅρους τοῦ Πρωτοκόλλου τῆς Γενεύης, ὡς καὶ τῶν οἰκημάτων τὰ ὁποῖα παρέδωσεν αὐτῇ. Ὡς γνωστόν, τὸ σύνολον τῶν ἐν λόγῳ γαιῶν ἔπρεπε νὰ ἀνέλθῃ κατ' ἐλάχιστον ὄριον εἰς 500.000 ἐκτάρια καλλιεργησίμου γῆς.

Εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ὡς ἄνω ὅρου, τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων, τμηματικῶς καὶ διὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας (Διευθύνσις Δημοσίων Κτημάτων), γαίας προερχομένας εἴτε ἐκ Δημοσίων Κτημάτων, εἴτε ἐξ ἀπαλ-

¹ Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Γεν. Λογιστηρίου, ἡ καταβληθησομένη ὑπηρεσία τῶν δύο Προσφυγικῶν Δανείων θὰ ἀνέλθῃ εἰς 8.012.550.000 δρχ., τοῦ Δανείου Ἀνταλλαξίμων εἰς 1.667.500.000 δρχ. περίπου, καὶ τοῦ Δανείου Ἑλλήνων Ὑπηκόων εἰς 1.044.200.000 δρχ. (Ἴδε ἀγόρευσιν Ἑλ. Βενιζέλου εἰς Ἐλεύθερον Βῆμα 26 Ἰουνίου 1930).

² Δ. χ. τὸ δάνειον ὅπερ ἐνδεχομένως θὰ συνάψῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις πρὸς κάλυψιν τοῦ ὑποληφθησομένου ἐλλείματος ἐκ τῶν ἀνταλλαξίμων κτημάτων, ὑπολογιζομένου εἰς 2.500.000.000 δρχ., ἢ ὑπηρεσία τοῦ ὁποίου θὰ ἀνέλθῃ κατὰ προχείρους ὑπολογισμοὺς εἰς 4.500.000.000 δραχμῶν. (Ἴδε ἀγόρευσιν Ἑλ. Βενιζέλου εἰς Ἐλεύθερον Βῆμα 26 Ἰουνίου 1930).

λοτριωθέντων μεγάλων κτημάτων (τσιφλικιών), είτε ἐξ ἐπιτάξεων, είτε ἄλλως (δι' ἀποξηράνσεως ἐκτάσεων κ.λ.π.). Μέγα μέρος τῶν οὕτω διατεθεισῶν γαιῶν, ἤτοι 5.921.302 στρέμματα, προήρχετο ἐξ ἀνταλλαξίμου Τουρκικῆς καὶ Βουλγαρικῆς περιουσίας, ἀναγκαστικῶς ἀπαλλοτριωθείσης κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ Ἀγροτικοῦ Νόμου ἢ ἄλλων Νόμων, καὶ ὧν ἡ ἀξία κατεβλήθη ὑπὸ τοῦ Δημοσίου εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος¹.

Ἀπὸ τῆς Συντακτικῆς ὁμως Ἀποφάσεως τῆς 2 Ἀπριλίου 1926 «περὶ κατοχυρώσεως τῆς ἀνταλλαξίμου περιουσίας» ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπὸ 15/22 Μαΐου 1926 Νομοθετικοῦ Διατάγματος, τοῦ προσδιωρίσαντος τὰ περιερχόμενα εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων κτήματα, δὲν ἐπιτρέπεται πλέον ἢ ἀναγκαστικὴ ἀπαλλοτριώσις ἀνταλλαξίμων κτημάτων. Ὡς ἐκ τούτου τὸ Δημόσιον συνεπλήρωσεν ἐξ ἄλλων πηγῶν, τὸν ἀναγκαῖον ἀριθμὸν τῶν παραχωρητέων εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων καλλιεργησίμων στρεμμάτων.

Μέχρι τῆς 1 Αὐγούστου 1930 εἶχον τοπογραφηθῆ ἔκ τῶν οὕτω διατεθεισῶν γαιῶν, 12.611.260 στρέμματα ἐν ὄλῳ², κατανεμόμενα κατὰ τόπους ὡς κάτωθι:

Μακεδονία 10.671.000

Θράκη 1.470.000

Παλαιὰ Ἑλλάς, Εὐβοία καὶ Νῆσοι 470.260

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω γαιῶν, 5.352.802 στρέμματα ἦσαν καλλιεργημένα ἢ καλλιεργήσιμα, κατανεμόμενα ὡς κάτωθι:

Μακεδονία καὶ Θράκη 4.800.000

Παλαιὰ Ἑλλάς, Εὐβοία καὶ Νῆσοι 552.802

¹ Βλ. Ε. Ι. Τσουθεροῦ : Ἡ ἀποξημίωσις τῶν ἀνταλλαξίμων, σελ. 42 κ. ἑ.

² Βλ. 27ην Τριμηνιαίαν Ἐκθεσιν Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων (21 Αὐγούστου 1920) σελ. 19 - 20.

Ἐκ τῶν 535.280 ἑκταρίων τῶν διατεθέντων εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων σύμφωνα μὲ τὸ Πρωτόκολλον τῆς Γενεύης, 411.347 ἑκτάρια εἶχον ἤδη διανεμηθῆ εἰς τοὺς πρόσφυγας κατὰ κλήρους, μέχρι τῆς 1^{ης} Αὐγούστου 1930.

Ὡς πρὸς τὴν κατὰ στρέμμα ἀξίαν τῶν ἐν λόγῳ ἐκτάσεων, αὕτη ὠρίσθη κατὰ τὴν ῥύθμισιν τοῦ ζητήματος τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν χρεῶν τῶν προσφύγων, εἰς τὴν ὑπογραφεῖσαν μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων Συμφωνίαν, ἐκ 400 δραχμῶν κατὰ γενικὸν μέσον ὄρον τιμῆς τοῦ στρέμματος. Ἐχομεν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει σύνολον ἀξίας διατεθεισῶν καλλιεργησίμων γαιῶν ($5.352.802 \times 400$) ἐκ δραχμῶν 2.141.120.800 ἢ £ 5.709.653.

Προκειμένου, ἐν τούτοις, νὰ συνυπολογίσωμεν τὴν ἀξίαν τῶν διατεθεισῶν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου γαιῶν εἰς τὸ σύνολον τῶν ἐν γένει δαπανῶν αὐτοῦ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προσφυγικοῦ ζητήματος, θὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν ἀριθμὸν ὅστις ἀνεγνωρίσθη καὶ ἀνεκοινώθη ἐπισήμως ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν ἐν τῇ Βουλῇ ἀγόρευσίν του τῆς 26 Ἰουνίου 1930, ἀριθμὸν κατώτερον τοῦ ὡς ἄνω ὑπολογισθέντος, καὶ ὅστις ἀνέρχεται εἰς τὸ στρογγύλον ποσὸν τῶν 5.000.000 λιρῶν ἢ 1.875.000.000 δραχμῶν.

Τὰ αὐτὰ περίπου πρέπει νὰ λεχθοῦν καὶ διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τῆς ἀξίας τῶν οἰκημάτων, τῶν τεθέντων ὑπὸ τοῦ Δημοσίου εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων.

Πρόκειται ἐνταῦθα περὶ οἰκημάτων ἀνηκόντων εἰς τοὺς ὑποβληθέντας εἰς τὴν Ἀνταλλαγὴν Τουρκικοῦς καὶ Βουλγαρικοῦς πληθυσμούς, ἅτινα περιῆλθον δυνάμει τῶν περὶ

Ἀνταλλαγῆς Συμφωνιῶν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον, τὸ ὁποῖον αὐθις τὰ παρεχώρησε, ὡς συνέβη καὶ διὰ μέρος τῶν ἀνταλλαξίμων κτημάτων, εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν λόγῳ οἰκημάτων, ἐντὸς τῶν ὁποίων εἶχον ἐγκατασταθῆ ὑπὸ τῆς Ε. Α. Π. πρόσφυγες μέχρις Αὐγούστου 1930 ¹, ἀνήρχετο εἰς 63.886 οἰκήματα, κατανεμόμενα κατὰ τόπους ὡς κάτωθι:

Μακεδονία 34.222

Θράκη 25.683

Παλαιὰ Ἑλλάς, Ἡπειρος καὶ Νῆσοι . 3.981

Ἐὰν ἤδη ὑπολογίσωμεν τὴν τιμὴν ἐκάστου οἰκήματος πρὸς £ 30, τιμὴν τὴν ὁποίαν ἡ Ἐπιτροπὴ Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων θεωρεῖ «μικράν» ², ἔχομεν σύνολον ἀξίας τῶν διατεθέντων ὑπὸ τοῦ Δημοσίου εἰς τὴν Ε. Α. Π. οἰκημάτων, ἐκ £ 1.916.580 ἢ δρχ. 718.715.500.

Ἐὰν ὁμως ὡς βάσιν ὑπολογισμοῦ λάβωμεν τὰ ἔξοδα ἀνοικοδομήσεως ὁμοίων οἰκημάτων ἢ τὴν μέσην τιμὴν διαθέσεως αὐτῶν εἰς τοὺς πρόσφυγας, κυμαινομένης ἀμφοτέρως μεταξὺ 15 ἕως 18 χιλιάδων δραχμῶν κατ' οἶκημα — βάσιν ἣτις εἶναι ἀσφαλῶς ἢ ὀρθοτέρα — ἔχομεν σύνολον ἀξίας διατεθέντων οἰκημάτων (63.886×15.000) ἐκ δραχμῶν 958.290.000 ἀντιστοιχουσῶν εἰς λίρας Ἐγγλίας 2.555.440.

Προκειμένου, ἐν τούτοις, νὰ συνυπολογίσωμεν ἐνταῦθα καὶ τὴν ἀξίαν τῶν διατεθέντων οἰκημάτων εἰς τὸ σύνολον τῶν ἐν γένει δαπανῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου διὰ τὴν

¹ Βλ. 27ῃν Τριμηνιαίαν Ἐκθεσιν Ε. Α. Π. (21 Αὐγούστου 1930) σ. 15-16.

² «Pour calculer la valeur des maisons turques on a adopté le chiffre peu élevé de £ 30 par maison». (Δήλωσις τῶν κ. κ. Morgen-thau καὶ Campbell, ἐν Γενεῇ τῇ 11 Σεπτεμβρίου 1924.

ἀντιμετώπισιν τοῦ προσφυγικοῦ ζητήματος, θὰ λάβωμεν καὶ πάλιν ὑπ' ὄψιν, ὡς ἐπράξαμεν τοῦτο διὰ τὴν ἀξίαν τῶν διατεθεισῶν γαιῶν, τὸν ἀριθμὸν ὅστις ἀνεγνωρίσθη καὶ ἀνεκοινώθη ἐπισήμως ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν ἐν τῇ Βουλῇ ἀγόρευσίν του τῆς 26 Ἰουνίου 1930. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος, κατώτερος καὶ αὐτὸς τῶν ἀνωτέρω προκυψάντων, ἀνέρχεται εἰς τὸ στρογγύλον ποσὸν τῶν 2.000.000 λιρῶν ἢ 750.000.000 δραχμῶν.

Ἔχομεν ἐπομένως σύνολον ἀξίας γαιῶν καὶ οἰκημάτων παραχωρηθέντων ὑπὸ τοῦ Δημοσίου εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων, λίρας 7.000.000 ἢ δραχμὰς 2.625.000.000.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω, μένει νὰ προσθέσωμεν τὸ ἐν λόγῳ ποσὸν εἰς τὸ σύνολον τῶν μέχρι τοῦδε ὑπολογισθεῖσων δαπανῶν τοῦ Δημοσίου πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προσφυγικοῦ προβλήματος, ὁπότε ἔχομεν :

ΠΙΝΑΞ 27.

Δαπανηθέντα ἀπ' ἐπιθείας ἐκ τῶν Προϋπολογισμῶν 1922 - 1930	Ἐπηρεσία προσφυγικῶν ἐν γένει δαπανῶν 1924 - 1930	Ὄνομαστικὰ Κεφάλαια προσφυγικῶν δαπανῶν	Ἀξία γαιῶν καὶ οἰκημάτων παραχωρηθέντων εἰς τὴν Ε. Α. Π.
3.197.594.289	4.167.299.328		
Σύνολον	7.364.893.617	6.361.092.789	
	Σύνολον	13.725.986.406	2.625.000.000
		Γενικὸν Σύνολον	16.350.986.406

ἦτοι δρχ. 16.350.986.406 ἢ λίραι Ἀγγλίας 45.816.496 εἰς ἃς ἀνέρχεται τὸ γενικὸν σύνολον τῶν μέχρι τῆς οἰκονομικῆς χρήσεως 1930-1931 δαπανηθέντων ἐν γένει ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου ποσῶν, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προσφυγικοῦ ζητήματος.

*
* *

Μετὰ τὴν γενομένην ἐπισκόπησιν τί μᾶς ὑπολείπεται πλέον; Ἐξεθέσαμεν τὴν δημοσιονομικὴν προσπάθειαν τῶν

Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων καὶ εὐρομεν ἓνα ἄθροισμα 16.350.986.406 δραχμῶν, διατεθεισῶν ἐντὸς ὀκτῶ ἐτῶν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν ἐνὸς πρωτοφανοῦς γεγονότος.

Ὡς εἶπομεν ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης μελέτης, περιωρίσθημεν εἰς τὴν καθαρῶς δημοσιονομικὴν ἄποψιν τῶν ζητημάτων, εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν δηλαδὴ ἀνάλυσιν τῶν δαπανῶν εἰς ἃς ὑπεβλήθη τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον, ἕνεκα τῆς ἐν Ἑλλάδι εἰσροῆς τῶν προσφύγων μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν κυρίως καταστροφὴν.

Τὸ πλαίσιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἰργάσθημεν, δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἐξετάσωμεν λεπτομερέστερον τὸ πῶς διετέθησαν τὰ ἐν λόγῳ ποσά, τὸ ἐὰν διετέθησαν κατὰ τὸν καλλίτερον δυνατὸν τρόπον καὶ τὸ ἐὰν ὑπέστησαν σχετικὴν ἄστοχον ἢ ἄλλην τινὰ διαρροήν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μᾶς ἐνδιαφέρει ἐνταῦθα, εἶναι τὸ ὅτι τὰ ποσὰ ταῦτα ἐδαπανήθησαν μέχρι τοῦδε¹ πραγματικὰ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου, καὶ δὴ καλυφθέντα κατ' ἀναλογίαν 45 % καὶ πλέον² διὰ τῶν τακτικῶν αὐτοῦ ἐσόδων.

Προσθέτομεν, ἐν τέλει, ὅτι τινὰ τῶν ζητημάτων αὐτῶν ἀφοροῦν, περισσότερον ἀπὸ τὴν δημοσιονομικὴν, τὴν οἰκονομικὴν ἄποψιν τῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ προσφυγικοῦ προβλήματος. Τοιαῦτα θέματα εἶναι ἡ διάθεσις τῶν προσφυγικῶν δανείων ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων διὰ τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν εἰς παραγωγικὰ ἔργα, ἐπίσης ἡ διανομὴ γαιῶν, οἰκημάτων, ζῶων, ἐργαλείων, σπόρων κλπ. πρὸς ἐποικισμὸν καὶ καλλιέργειαν, ἢ χορήγησις ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ ὑπὸ τὴν

¹ Βλ. σελ. 68.

² Μετ' ἀφαίρεσιν ἐκ τοῦ γενικοῦ συνόλου δαπανῶν τῆς ἀξίας τῶν παραχωρηθεισῶν εἰς τὴν Ε.Α.Π. γαιῶν καὶ οἰκημάτων, ἡ ἀναλογία αὕτη ἀνέρχεται εἰς 53.6 %.

ἐγγύησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου δανείων εἰς τοὺς πρόσφυγας, τέλος τὸ πολυθρύλητον ζήτημα τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν χρεῶν τῶν προσφύγων καὶ τῆς ἀποδόσεως αὐτῶν, ὡς καὶ τὸ τῆς ἀποδόσεως τῶν προσφύγων ἐν γένει ἀπὸ ἀπόψεως ἐθνικῆς οἰκονομίας. Ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης των φύσεως, δὲν ἐπεξετάθημεν ἢ καὶ οὐδόλως ἐθίξαμεν τὰ θέματα ταῦτα εἰς τὰς προηγουμένας σελίδας, προτιθέμενοι ἄλλωστε νὰ τὰ ἐξετάσωμεν ἐμπεριστατωμένως εἰς δεῦτερον μέρος τῆς ἐργασίας ἡμῶν, τὸ ὁποῖον θὰ ἐρευνᾷ τὴν «οἰκονομικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προσφυγικοῦ ζητήματος».

Ἀθῆναι, Ὀκτώβριος 1930.